NAŠ TEDNIK

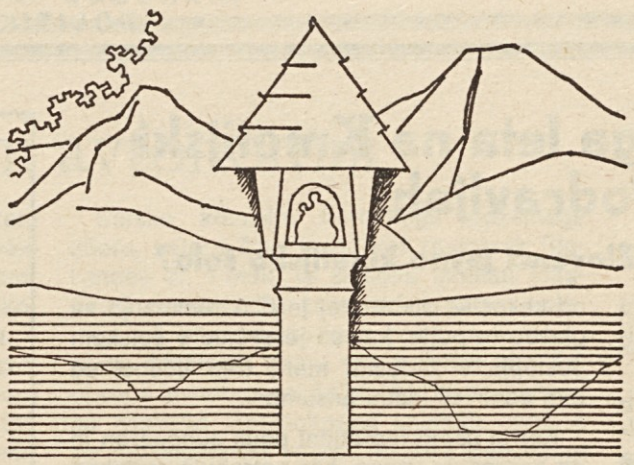

KULTURNO POLITIČNO GLASILO

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt P. b. b.

LETNIK XXIII. / ŠTEVILKA 15 CELOVEC, 8. APRILA 1971 CENA 2.50 ŠILINGA

VELIKA NOČ IN NAROD

Majhen kipec na hišnem vogalu nasproti cerkve sv. Marka v Zagrebu spominja na grozovito kronanje Matije Gubca za kmečkega kralja, ki se je zgodilo 1573. leta. Anton Aškerc je ta čudni, krvavi dogodek pretresljivo opel v svoji baladi „Stara pravda".

Na sramotilnem razbeljenem železnem prestolu sedi vodja kmečkega punta. Na glavo mu denejo razbeljen železen obroč, v roko mu dajo razbeljeno železno žezlo. Tako ponižanemu in zasramovanemu se klanjajo sramotivci, posmehljivo ga pozdravljajoč: „Matija Gubec — živel kralj! razlegaj se do daljnih dalj!"

„Na tronu Gubec kralj sedi, z mrtvaškim glasom govori: ‚O naš veliki petek sam!... Kdaj vzkresne stara pravda nam?... Za njo duh moj vas spremljaj v bran! In — pomnite današnji dan!' "

* *

Kipi in podobe vsepovsod, kjer živijo ali so kdaj živeli kristjani, spominjajo na grozovito kronanje Jezusa Nazarečana za judovskega kralja.

Na sramotilnem kamnatem prestolu sedi dobrotnik ljudstva, ki ga je hotelo narediti za svojega kralja, pa je to čast odklonil ter zbežal v samoto. Na rame mu obesijo sramotilen škrlatni plašč, na glavo mu denejo sramotilno trnjevo krono, v roko mu dajo trst kot kraljevsko žezlo. Tako ponižanemu in zasramovanemu se klanjajo sramotivci, posmehljivo ga pozdravljajoč: „Pozdravljen, judovski kralj!"

Jezus k tej nesramni krvavi igri samo molči. Kaj naj reče? Da je v resnici kralj, a ne politični judovski, je itak že povedal na najvišjem mestu — pred namestnikom rimskega cesarja. Kaj naj torej še reče, ko pa ga nočejo prav razumeti in mu besede v ustih obračajo?

Potem ga s kamnatega sramotilnega prestola premestijo na še sramotilnejši leseni prestol križa. O tem krvavem sramotilnem mučenju poje balada odrešenja: „Z lesa kraljuje Bog!" in „Glejte les križa, na katerem je viselo zveličanje sveta!"

Tam na Golgoti se je zdelo, da mora Križani tarnati: „O moj veliki petek! Kdaj mi vzkresne moja večna pravda?" Saj je bilo vse uničeno, vse izgubljeno, saj je bil to največji poraz v zgodovini človeštva in Boga. A Jezus ni tarnal. Čemu prijatelje žalostiti še s tem? Saj jim je že povedal, kar jim je imel povedati, da ne bodo obupali. Saj je dosti jasno dejal: „Tretji dan bom vstal!"

* *

In tretji dan je res vstal! A ne kot judovski kralj, temveč kot kralj tiste male črede, ki jo je zbral okoli sebe kakor pastir zbira ovce. Kot kralj tiste male črede, ki je odslej sama od sebe tiščala k njemu. Črede, ki je ne družita meso in kri, ampak edinole on, njegov glas in njegova roka, njegov nauk in njegova ljubezen. Črede, ki so v njej zbrani ljudje iz vseh rodov in vseh jezikov. Črede, ki edina ga lahko imenuje svojega kralja.

Da, edina! Ni naroda na svetu, ki bi si pred drugimi mogel in smel svojiti Jezusa Nazarečana kot svojega kralja ter sebe proglašati kot Kristusov narod. Kajti v slehernem narodu so Kristusovi le tisti poedinci, ki se štejejo k njegovi mali čredi, in ne more še tako slovesen proglas v imenu celega naroda nadomestiti pripadnosti in veroizpovedi teh poedincev. Narod je po svoji naravni sestavi pluralistična družba, v kateri vsak po svoje misli in po svoje veruje. Na tem tudi najslovesnejša množična veroizpoved v imenu naroda nič ne spremeni.

Jezus je kot član svojega naroda po krvi končal na križu. Bil je križan izven mesta. To pomeni, da je bil iz svojega naroda izobčen. Odtlej se ni več bratil z narodi kot nekdaj z Izraelci, ampak samo s čredo prihajajočih k njemu iz vseh narodov sveta.

Zaradi tega je nekam naivno mnenje nekaterih nabožnih tolmačev življenja in usode narodov, da je Kristusu in Bogu en narod bolj pri srcu, drugi manj. To je mišljenje v duhu stare zaveze, ki jo je Kristus za vselej zaključil in odpisal. Prav tako naivno pa je tudi gledanje in vrednotenje usode trpečega, zapostavljenega, zatiranega naroda v tem smislu, da se mu obeta tem lepše življenje na onem svetu, čim več je moral prestati trpljenja in krivice na tem svetu in čim voljneje ju je prenašal. To so zgolj pobožne domislice, ki so vzklile iz z narodom trpečih vernih src v tolažbo sebi in sotrpinom. Poleg nedvomno koristnega namena tolažbe so lahko celo v škodo celotnemu narodu, ker preveč poudarjajo potrpljenje ter hromijo narodno-obrambno dejavnost in boj zoper krivico, s tem pa nehote pospešujejo počasno, pa gotovo narodno smrt.

* *

Kaj potem sploh pomeni in nudi velika noč narodu? Ponižanemu in zaničevanemu narodu? Ali naj narod kot narod sploh poje alelujo? Vprašanje ostane odprto. Da, kakor je trda ta beseda, vprašanje ostane odprto. Kristus ni odrešil kolektiva, odrešil je človeka. In človek ni odrešen kot član naroda, temveč kot član Kristusove črede.

Ostane pa narodu vzklik Matije Gubca: „O naš veliki petek sam! Kdaj vzkresne stara pravda nam?" Gubčevim kmetom je stara pravda že vzkresnila. Priborili so si jo z neodjenljivimi napori in pravo kmečko vztrajnostjo. Že nad sto let so svobodni gospodarji svoje zemlje. In uspešno branijo vsak čas svojo pravdo z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Ne več z vilami, kijem in sekiro, pač pa z odločno besedo, stavkami in traktorji.

Ni li torej umevno, če tudi narod, ki še vedno čaka svoje pravde, ne drži križem svojih rok, temveč brez prenehanja z besedo in dejanjem kriči: „O naš veliki petek sam! Kdaj vzkresne stara pravda nam?"

LKH

ZA VELIKI TEDEN

SLOVENSKA LJUDSKA PESEM

Le sem, o grešnik, pridi,
poglej Zveličarja,
na strašnem lesu križa
za te razpetega.
Njegovo sveto lice
je polno grenkih ran,
ni skoro več spoznati,
pomisli, o kristjan!

Od nog do vrha glave
je z ranami obdan,
nikjer ni kože zdrave,
vsak ud mu je razd'jan.
Le tvoji grehi krivi
so vseh teh bolečin,
ker zate dolg plačuje
na križu božji Sin.

Glej, Jezus glavo nagne,
umrje za ljudi,
ko v strašnih mukah dušo
Očetu izroči.
Vsa zemlja zdaj se strese
in sonce zatemni:
ob Jezusovi smrti
strmijo vse stvari.

Iz križa luč življenja
zasveti nam lepo;
če hoče, tudi grešnik
zdaj iti sme v nebó.
Zato še name, Jezus,
iz Tvojih svetih ran
žar milosti naj sije
zdaj in poslednji dan!

Zaključek šolskega leta na Kmetijski šoli v Podravljah

Kdaj bomo dobili koroški Slovenci javno kmetijsko šolo?

Zadnje dni marca je bila na podraveljski Kmetijski šoli zaključna konferenca za šolsko leto 1970/71.

Ravnatelj **dipl. inž. Franc Einspieler** je najprej podal kratko poročilo o preteklem šolskem letu in pri tem ponovno opozoril na težave, s katerimi se mora otepati naša Kmetijska šola. Celih osem fantov, ki bi sicer prišli na slovensko šolo v Podravlje, so z raznimi pretvezami zvabili na nemške kmetijske šole. Zato in pa zaradi nenehnega in nevzdržnega pritiska v lanskem jubilejnem letu je malenkostno padlo število učencev na podraveljski šoli. Kljub temu pa je število učencev zadovoljivo, če upoštevamo vse ovire in težave. Gotovo bi se položaj spet takoj zboljšal, če bi dosegli cilj, za katerega se že borimo leta, namreč **javno kmetijsko šolo** ali vsaj pravico javnosti. Trenutno je situacija precej zamotana, ker pristojne oblasti trdijo, da pravni položaj glede ustanovitve javnih kmetijskih šol še ni razčiščen. Ko bo sklenil koroški deželni zbor novi zakon o kmetijskem šolstvu (zakon že dalj časa pripravljajo), bo treba upoštevati novo ureditev in našo šolo prilagoditi novemu stanju. **Vsekakor je diskriminacijska igra, ki jo igrajo z nami, ko zdaj šolo obljubijo in kmalu navrh dano obljubo spet prekličejo (Bog vedi, kdo je kaj tako uspešno spletkaril na Dunaju?), značilna za način, v kako tolerantnem duhu v Avstriji izpolnjujejo člen 7 državne pogodbe.**

Učni uspeh je bil, kakor že prejšnja leta, razveseljiv; učenci so bili v vsakem oziru zelo disciplinirani, čeprav so bili izredno živahni, kar pa je kajpada zdrav pojav. Močno kakor še nikoli prej je bilo zanimanje za glasbo in petje, kar se je slišalo v šolskem poslopju v zadostni meri; trije učenci so tudi osnovali lastni ansambel.

Ker je samo teoretični pouk suhoparen in ne posreduje vsega, kar potrebuje sodoben kmetovalec, so si učenci ogledali okoli sto strokovnih filmov in nad trideset diapozitivnih serij. K dopolnjevanju teoretičnega pouka spada tudi ogled vzornih kmetij. Preteklo šolsko leto so učenci obiskali štiri take kmetije. Videli so organizacijo sodobne kmetijske proizvodnje, ki vse bolj gre v specializacijo ter združevanje v proizvodne krožke. Učenci so obiskali strokovni tečaj za električno in avtogeno varjenje v Celovcu ter tečaj za sodobno podiranje drevja in spravljanje lesa. Dipl. inž. **Nace Nachbar** je imel vrsto predavanj o linearnem programiranju v kmetijstvu, **Blaž Singer** je učencem predaval o proizvodnih krožkih (pitanje prašičev in goveje živine). Zastopnik tovarne dušika iz Linza je govoril o uporabi mineralnih gnojil in zaščitnih sredstev. Učenci so napravili plesni tečaj, nekateri šoferski izpit. Obiskali pa so jih tudi zastopniki tovarne dušika v Rušah pri Mariboru ter jih povabili na poučni izlet v Slovenijo. Končno je še treba omeniti oddajo, ki jo je pripravil Slovenski oddelek celovškega radia o razmerah in težavah na naši Kmetijski šoli.

Ob koncu je učiteljski zbor še sklenil, da naslovi na zveznega kanclerja Kreiskega naslednje pismo, ki ga je sprejel v prepisu tudi deželni glavar Hans Sima:

Kmetijska šola Podravlje
9241 Föderlach

Podravlje, dne 30. 3. 1971

Gospodu deželnemu glavarju
Hansu Simi

Arnulfplatz 1
9010 Klagenfurt

Spoštovani gospod deželni glavar!

V prilogi Vam dostavljamo prepis pisma, ki smo ga ob priliki zaključne učiteljske konference na Slovenski kmetijski šoli v Podravljah naslovili na zveznega kanclerja dr. Kreiskega.

Prosimo Vas, da v smislu Vaše večkrat izražene zagotovitve, da deželna vlada podpira težnje koroških Slovencev glede ustanovitve javne slovenske kmetijske šole, zastavite svoj vpliv pri zveznem kanclerju dr. Kreiskemu v smislu pozitivne in čimprejšnje rešitve tega še vedno odprtega vprašanja.

Z odličnim spoštovanjem **Učitelji Slovenske kmet. šole.**

Kmetijska šola Podravlje
Landwirtschaftsschule Föderlach
9241 Föderlach, Kärnten

Föderlach, den 30. 3. 1971

An den
Herrn Bundeskanzler
Dr. Bruno Kreisky

Bundeskanzleramt
1010 Wien

Sehr geehrter Herr Bundeskanzler!

Die Lehrkräfte der Slowenischen Landwirtschaftsschule in Föderlach stellen anläßlich der Abschlußkonferenz für das Schuljahr 1970/71 mit Bedauern fest:

Sie haben am 18. 12. 1970 den Vertretern der slowenischen Volksgruppe in Kärnten die Errichtung einer öffentlichen Landwirtschaftsschule mit slowenischer Unterrichtssprache zugesichert. Diese Zusicherung, die die slowenische Volksgruppe als ein Zeichen der Bereitwilligkeit der neuen Regierung zur positiven Lösung ihrer im Staatsvertrag verankerten Rechte gewertet hatte, wurde bis heute nicht erfüllt.

In Ihrem Schreiben an die beiden slowenischen Organisationen in Kärnten vertreten Sie hingegen die Ansicht, daß der Bund für die Errichtung öffentlicher Landwirtschaftsschulen nicht zuständig sei. Wir können Ihrer Ansicht insofern nicht zustimmen, da es sich im Falle der Slowenischen Landwirtschaftsschule um die Erfüllung des Vertrages von St. Germain, bzw. des Paragraphen 7 des österreichischen Staatsvertrages handelt und die Durchführung der Bestimmungen des Staatsvertrages unseres Erachtens zur Gänze im Kompetenzbereich der Bundesregierung liegt.

Wir ersuchen Sie deshalb, die Frage der Errichtung einer öffentlichen slowenischen Landwirtschaftsschule nochmals einer sorgfältigen Prüfung zu unterziehen und einer Lösung zuzuführen, die die bestehende private Schule sowohl hinsichtlich des öffentlichen Statutes als auch bezüglich der finanziellen Unterstützung von seiten des Bundes bzw. des Landes den übrigen Landwirtschaftsschule in Kärnten gleichsetzt.

Mit vorzüglicher Hochachtung **Die Lehrkräfte**

VSTAJA BENGALCEV NEUSMILJENO ZATRTA

Vse kaže, da se je upor Vzhodnega Pakistana proti Zahodnemu, ki je 1700 km oddaljen, ponesrečil. Vojska, ki so jo ojačile nove čete iz Zahodnega Pakistana, je krvavo zatrla upor. Tega je vodil šejk Mujibar Rahman, o katerem poročajo, da so ga vladne čete ujele. Uporniki so proglasili neodvisno Bengalijo „Bengal Desh" (kot je pisal pretekli teden naš časopis).

V začetku je kazalo, da bo upor uspel. Indijci so ga tudi podpirali, kljub protestom zahodnih Pakistancev. Nekaj upornikov se je rešilo z begom v Indijo. Indijski študentje so tudi izjavili, da so pripravljeni pomagati pri organizaciji zdravstvene službe v Bengaliji. Gverilcem v Bengaliji bi radi iz Kalkute pošiljali zdravila.

Po odhodu Angležev se je Indija razdelila na Zahodni in Vzhodni Pakistan in Indijo, zlasti na verski podlagi. Pakistanci so povečini muslimani, Indijci pa budisti. V Vzhodnem Pakistanu živi 75 milijonov ljudi.

Korošci, vaša usoda, vaša bodočnost!

7.

Proti sredini 8. stol. so se Obri že zopet toliko okrepili, da so začeli resno ogrožati slovensko Karantanijo. V iste stiske so prišli v istem času tudi Bavarci od strani Frankov. To je zbližalo oba naroda, da nista le ustavila medsebojnih napadov, temveč stopila v prijateljske odnošaje in slednjič celo v vojaško-politično zvezo. Ta je prišla do izraza že leta 743. Tedaj so namreč Franki napadli Bavarce, da bi si jih podvrgli, in takoj so jim prihiteli — zvesti dani besedi — na pomoč tudi Slovenci. Toda ves napor je bil zaman: Bavarci so bili premagani.

Ta bavarsko-slovenski poraz je takoj opogumil tudi Obre, da so začeli napadati Karantanijo. V tem položaju so izvršili Karantanci usoden korak in so poklicali Bavarce na pomoč Združeni so potem l. 744 ali 745 res odbili obrski napad. Toda Bavarci so položaj zahrbtno izrabili in na pritisk Frankov, katere je bodla v oči samostojnost slovenske Karantanije, zahtevali, da prizna sedaj tudi Karantanija frankovsko-bavarsko nadoblast. S tem je bila za več kot tisoč let odločena naša slovenska usoda. Slovenski knez Borut se očividno ni čutil dovolj močnega, da bi se uprl taki bavarski zahtevi, zato se je uklonil. Vse pa kaže, da Bavarci niso zaupali zgolj knezovi besedi, temveč jim je moral dati še seboj talce, med katerimi sta bila tudi Borutov sin Gorazd in nečak Hotimir.

Nato je sledilo pokristjanjevanje s strani Bavarcev in iz Ogleja. Nastale so razprtije med misijonarji. Zato je Karel Veliki določil Dravo za mejo. Pokristjanjevanje pa se ni vršilo tako blagorodno za slovenski narod, kot nekateri še danes trdijo, kajti misijonarji so pri tem tudi hote ponemčevali.

Slovenci so se izprva z vsemi drugimi južnimi Slovani vred sami nazivali za „Slovjene", a v latinskih listinah tiste dobe so jih nazivali včasih „Sclaveni", včasih pa „Vinedi". Od tod izhaja potem tudi nemška označba „Windische", ki jo Nemci včasih še dandanes uporabljajo, a iz oblike „Slovjenin" je nastalo ime „Slovenec". Toda ime „Windische", izvedeno iz besede Vindi (Vendi, Vinedi) je napačno. Nemci so namreč čisto napačno smatrali staroveške Venete (ali Vende) za Slovane. Ravno zaradi tega nepoznanja so najprej pomešali imeni obeh narodov, slednjič pa potem napačno prenesli ime Vindov sploh na vse Slovane.

Poleg označbe Karantanija so pa v tedanjih listinah za deželo sámo še vedno večkrat uporabljali tudi ime „Slovenija" (to še celo v XII. stol.), a jezik prebivalcev se že l. 970 prvič označuje kot **slovenski.** Ta jezik se v prvih stoletjih še tudi ni skoro prav nič razlikoval od jezika ostalih južnih Slovanov in enako seveda tudi ne njih vera in običaji.

Organizirani so bili izprva vsi južni Slovani zgolj v velike družinske zadruge (rodove) z imovinsko in delovno skupnostjo, več rodov je tvorilo bratstvo, več bratstev župo ali pleme, niso pa še poznali kake državne organizacije.

Manjšim skupnostim so načeljevali starešine, večjim pa župani. Toda ti niso odločali sami, temveč demokratično na zborih vseh članov, imenovanih „veče", ki so tudi določale načelnike posameznih skupnosti. Prav verjetno je, da so si izmed vseh južnih Slovanov ustvarili prvo državno organizacijo ravno Karantanci, a menda ne iz lastne pobude, temveč najbrž šele po Samovi. Nastala je tako, da se je več žup združilo pod vodstvom skupnega kneza, vojvode ali vladike. Kako se je imenoval, niti točno ne vemo, ker so vse tedanje listine pisane v latinščini.

Sedež kneza je bil na Gosposvetskem polju, ki je bilo že izza Rimljanov politično središče dežele. Nobenega dvoma tudi ni, da je bila prva slovenska država izrazito demokratična in da so si volili stari slovenski rodovni in župni poglavarji svojega kneza sami. Po vsej priliki je pa prešla kneževska čast že v sredini VIII. stol, na isto rodbino.

Neresna so prizadevanja tistih nemških zgodovinarjev (Goldmann, Jaksch), ki bi radi omalovaževali ali celo potvarjali pomen ustoličenja, a naravnost drzna in smešna so prizadevanja tistih (Graber, Wutte), ki bi radi prikazali celo njegov — germanski izvor. Nepobitno je namreč dejstvo, da so karantanski Slovenci slovesno ustoličevali kneze že v dobi, ko v deželi še sploh ni bilo nobenih Nemcev in da ni poznala obreda, ki bi tudi samo spominjal na gosposvetskega, niti ena frankovska pokrajina, najmanj pa še, da bi bil nosilec obreda kmet, pač pa je vseboval več elementov, ki jih poznata tudi narodopisje in pravna zgodovina ostalih Jugoslovanov. V celoti ima pa ta znameniti obred nedvomno izključno staroslovanski izvor in pomenja tudi „najstarejšo ustavno pričo, ki jo premore Evropa.

Knez je dobil pri „knežjem kamnu" svojo oblast iz rok kmeta kot zastopnika ljudstva. Slovesna izročitev oblasti je imela bogoslužne oblike (preoblačenje kneza v slov. kmečko obleko, zažiganje grmad, pitje vode, trikratno obkroževanje kamna, predpisi glede konja in bika, petje starih hvalnih pesmi). Šele v poznejši dobi so uvedli tudi navado, da se je podal pri knežjem kamnu ustoličeni knez še k „vojvodskem prestolu", kjer je izvršil prva dejanja svoje knežje oblasti (delil fevde i. dr.).

Kakor sem že omenil, koroški Slovenci niso tvorili tedaj enega naroda samo z ostalimi Slovenci, temveč sploh z vsemi južnimi Slovani in so govorili z njimi še tudi isti jezik. Razni nemški „znanstveniki" hočejo v svoji zaslepljeni strasti sicer proglašati koroške Slovence za nekako posebno plemensko in jezikovno zmes in nekateri, sicer resni nemški, (npr. Meier), se ne pomišljajo poniževati se do potvarjanja ali zamolčevanja očitnih dejstev. (Jeziki vplivajo drug na drugega.)

Toda naravnost smešno in za resnega znanstvenika nevredno je govoriti o kakem posebnem „Windisch" jeziku koroških Slovencev, s čimer smešita sama sebe npr. Wutte ali Kranzmayr, ki bi iz gole nacionalne nestrpnosti rada ustvarila iz koroških Slovencev celo poseben narod „Windische", ki naj bi bil komaj soroden z ostalimi Slovenci.

Ob prihodu Slov. v Karantanijo proti koncu VI. stol. je bilo tu le nekaj malega prvotnega, bolj ali manj porimljanjenega prebivalstva, ki se pa je polagoma vse utopilo v slovenskem morju, tako da je bila potem vsa dežela kaki dve stoletji izključno slovenska. Šele po ponesrečenem slovensko-hrvaškem uporu proti Frankom v začetku IX. stoletja so začeli frankovski kralji podjarmljati posamezne karantanske predele raznim nemškim cerkvenim in svetnim velikašem, ki so dovajali s seboj tudi prve nemške naseljence. **Prvi so nam znani iz l. 825.**

Tekom zgodovine je postajal položaj za Slovence na Koroškem vedno bolj žalosten.

Slovensko stališče o kulturni avtonomiji

V koroškem tisku je bilo pred kratkim poudarjeno, da je bil koroški deželni zbor začasa Prve republike pripravljen, zagotoviti manjšini vsestranski duhovni razvoj, kot je to obljubil v imenu prebivalstva dežele s soglasnim sklepom pred plebiscitom na slavnostni seji dne 28. septembra 1920. Na nemški strani ponovno poudarjajo, da do kulturne avtonomije ni prišlo, ker so jo koroški Slovenci sami odklonili. Za nas so pri tem važni predvsem vzroki, zaradi katerih Slovenci na predlog nemških strank niso mogli pristati. Potrebno je, da se seznanimo zaradi aktualnosti vprašanja z ozadji, ki so privedli do razgovorov glede kulturne avtonomije in vsebino tozadevnega zakonskega osnutka.

V brošuri „Koroški Slovenci v evropskem prostoru", ki jo je pripravil dr. Valentin Inzko ob 50-letnici koroškega plebiscita, je v zvezi s kulturno avtonomijo povedano:

„Z vsestranskim prosvetnim, verskim, političnim in kmečko-gospodarskim delovanjem se je slovenska manjšina na Koroškem konsolidirala ter postala kljub pritisku in ponemčevalnim tendencam z nemške strani polagoma spet politični faktor v deželi. Že 22. februarja 1922 so Slovenci odločno protestirali pri Zvezi narodov v Ženevi proti ukinitvi slovenskih šol na Koroškem, oziroma proti prepovedi ustanavljanja slovenskih privatnih šol. Poleg utrakvističnih šol so bile pred prvo svetovno vojno slovenske osnovne šole v Selah, v Št. Rupertu pri Velikovcu in v Št. Jakobu. Te šole je po plebiscitu oblast ukinila. Protest pri Zvezi narodov je vložilo Slovensko šolsko društvo tudi proti temu, da je odklonil koroški deželni šolski svet „z ozirom na nevarnost iredente" ustanavljanje slovenskih privatnih šol.

Koroški Slovenci so z vlogo na Zvezo narodov uspeli v zvezi s šolo v Št. Rupertu pri Velikovcu, v Št. Jakobu pa so bili medtem dopuščeni na tamkajšnji osnovni šoli vzporedni slovenski oddelki, ki pa jih je oblast leta 1925 spet ukinila. Isto se je zgodilo s slovensko šolo v Št. Rupertu že leto prej. Vzroki ukinitve so povezani z dejstvom, da učiteljev slovenske narodnosti na južnokoroških šolah ni bilo ter je bila temu primerna tudi kvaliteta pouka.

Uspeh koroških Slovencev pred Zvezo narodov je bil moralno gledano za manjšino brezdvomno velikega pomena. Ob malodušju, ki se je polastilo mnogih koroških Slovencev po plebiscitu, je moral vplivati politični uspeh pred mednarodno ustanovo ugodno na razpoloženje v slovenskih vrstah. S pritožbo na Zvezo narodov so opozorili koroški Slovenci mednarodno javnost na dejanske narodnostne prilike na Koroškem, s tem pa je bilo za Avstrijo porinjeno manjšinsko vprašanje vsaj za časa intervencije iz področja notranje politike na zunanjepolitično ravan, kar Avstriji spričo manjšinskih določil senžermenske pogodbe in obljub, ki so bile dane pred plebiscitom po visokih predstavnikih dežele in države, ni moglo biti vseeno.

Drži pa, da je Avstrija opozorila v zvezi s slovensko pritožbo Združene narode tudi na stanje nemške manjšine v Jugoslaviji. Da bi svoj položaj izboljšala, je nemška manjšina v Jugoslaviji apelirala na avstrijsko vlado, naj bi zagotovila koroškim Slovencem samoupravo, torej avtonomijo. Ker so živele v številnih evropskih državah močne nemške manjšine, so imele te interes na širokogrudni ureditvi manjšinskega vprašanja v Avstriji. Saj bi mogel služiti statut za uresničitev kulturne avtonomije koroškim Slovencem tudi nemškim manjšinam po vsej Evropi. Cilj lastne avtonomije bi skušale nemške manjšine doseči s pomočjo manjšinskih kongresov v Ženevi. Ti kongresi naj bi opozorili njihove vlade na avtonomijo, ki so jo bili pripravljeni dati avstrijski Nemci koroškim Slovencem, in sicer s priporočilom, da se zagotovi enaka avtonomija tudi nemškim manjšinam.

Ta vzrok, a tudi pripravljenost stvarno mislečih krogov koroškega kulturnega in političnega življenja po ureditvi manjšinskega vprašanja v deželi sta privedla leta 1927 do razgovorov glede uresničitve kulturne avtonomije za koroške Slovence.

Šolska komisija koroškega deželnega zbora, katere član je bil kot zastopnik Slovencev dr. Petek, je sklenila izdelati tozadevni osnutek. Ta zakonski osnutek, katerega so bile pripravljene podpreti v koroškem deželnem zboru vse nemške stranke, obsega uvodoma načelni del, ki se nanaša na zasedbo plebiscitnega ozemlja cone A po jugoslovanski vojski, na izid glasovanja 10. 10. 1920, na ob tej priliki slovesno dane obljube glede enakopravnega ravnanja s pripadniki slovenske manjšine, na določbe senžermenske pogodbe in uresničitev manjšinskih določil državne pogodbe v prid koroškim Slovencem. Na podlagi priznavalnega principa naj bi bil zakonsko priznan manjšini javnopravni značaj. Slovenska narodna skupnost bi obstajala kot javnopravna ustanova, če bi tozadevno vlogo, naslovljeno na koroško deželno vlado, podpisalo vsaj 100 oseb, ki imajo volilno pravico pri

(Dalje na 4. strani)

LIKOVNA UMETNOST:

Slikar Mihael Stroj

V počastitev stoletnice smrti slikarja Mihaela Stroja (1803—1871) je Narodna galerija v Ljubljani priredila retrospektivno razstavo z nad sto mojstrovimi deli iz Slovenije, Hrvaške, Avstrije in Italije.

Mihael Stroj je nekaj let mlajši sodobnik slikarjev starejše generacije 18. stoletja — Jožeta Tominca in Matevža Langusa. Že o petindvajsetletnem slikarju je nekoč pisala pohvalne besede Laibacher Zeitung. Hvale so v nadaljnjih desetletjih mojstrovega življenja oznanjale tudi Novice in Zgodnja Danica.

Mihael Stroj se je rodil 30. septembra 1803 v Ljubnem na Gorenjskem na materinem kmetskem domu, kamor se je z Zgornje Dobrave preselil oče Anton. Po materini smrti leta 1812 je z očetom odšel v Ljubljano, kjer je hiša na Mestnem trgu 9 postala nov slikarjev dom. Oče je bil v Ljubljani trgovec z blagom in lastnik imenovane hiše. Stroj je obiskoval **Glavno vzorno šolo. V lepopisju in risanju se je zmerom izkazal z najboljšimi ocenami.** V letih 1821—1823 in leta 1825 je študiral na **dunajski slikarski akademiji in kopiral stare umetnine v galeriji Belvedere.** Na akademiji, kjer je poučevala vrsta konservativno usmerjenih slikarjev, med njimi tudi naš rojak Fanc Kavčič, se je Stroj navzel klasicističnih črt. Tu se je tudi skušal v slikanju zgodovinskih slik. V nekdanjem kulturnem in političnem središču, kamor so prihajali v uk nadobudni umetniki najrazličnejših narodnosti tedanje avstro-ogrske države, je postajalo zmerom bolj v časteh slikanje tihožitij, zlasti cvetličnih. Tudi tega se je Stroj lotil. Strojevemu opusu se pridružujejo še žanrske scene (arhivsko izpričana žena, ki si obira bolhe), kopije po tujih mojstrih (Tizian, G. Reni, P. P. Rubens, Rembrandt in drugi), krajine in vrsta religioznih motivov za prosvetne in cerkvene naročnike. Slikal je tudi trgovinske izveske, v Komendi pri Kamniku pa ga srečamo celo kot restavratorja baročnih slik Niccole Bambinija.

Pred nekaj leti se je z retrospektivno razstavo zjasnila podoba in povečala vrednost rimsko šolanega Goričana Jožeta Tominca. V teh dneh nam je dana priložnost, da dajemo delni obračun in priznanje drugi slikarski smeri, dunajsko šolanemu Mihaelu Stroju. Strojeva cena ni samo na umetnostno-zgodovinski strani, temveč tudi v njegovem kulturnozgodovinskem pričevanju, ki ga je, zlasti s portreti, zapustil Hrvatom in Slovencem.

Pedagog Jan Amos Komenski

V soboto, 20. marca, je poteklo 379 let od rojstva pionirja pravega ljudskega izobraževanja Jana Amosa Komenskega (J. A. Comenius). Bil je slovaškega rodu in rojen na Moravi, umrl je 15. novembra leta 1670 v Amsterdamu. Ves pedagoški svet se je tedaj slovesno spominjal 300-letnice smrti tega znamenitega slovanskega pedagoga, ki je utiral pot moderni pedagogiki.

Ves svet je prepričan, da je Komensky najznačilnejši **pionir ljudskega izobraževanja, pravzaprav utemeljitelj osnovne šole „za vse ljudi,** za plemiče in neplemiče, bogataše in siromake, dečke in deklice po vseh mestih in mestecih, vaseh in naseljih, in to zaradi tega, ker so rojeni kot ljudje z glavnim smotrom, da bodo ljudje, tj. razumna bitja, vladarji vsega stvarstva."

Komensky je imel jasno predstavo o enotni organizaciji šolstva, ki se pričenja s predšolskimi ustanovami in traja vse tja do visoke šole. **Za predšolsko vzgojo skrbi v prvih šolskih letih družina.** Osnovna šola obsega naslednjih šest let in v njej se mora vsa mladina naučiti vsega, kar ji bo potrebno za vse življenje. **Gimnazija** je namenjena mladini od 13. do 18. leta, ki se želi posvetiti višjim poklicem. **Visoka šola, akademija** pa mladini od 19. do 24. leta.

Komenskemu je najvažnejši znak ljudskega izobraževanja njegova ljudska narava **in zato je zanj negovanje materialnega jezika najbolj značilna naloga osnovne šole.**

Komensky je nasprotnik verbalizma. **Da bi se mladina pripravila za življenje, mora spoznavati ne samo besede, ampak tudi stvari. Že v osnovni šoli jo je treba poučiti o osnovah gospodarstva in državne ureditve, kolikor potrebuje, da razume vse, kar se dogaja vsak dan doma in v okolici."**

Komenski je bil znan tudi po delovanju za panzofijo (nepristransko pisano enciklopedijo vseh znanosti v nekem občestvenem jeziku in takšni pisavi) in kot **navdušen prerok lepše bodočnosti človeštva.** Njegove ideje so se širile in delovale v nemškem filantropizmu in gibanju francoskih enciklopedistov. Zato je njegova osebnost mednarodnega pomena, **saj je predhodnik v prizadevanju in željah prosvetiteljstva, propagator kulturnega sodelovanja evropskih narodov v duhu svetovnega miru.**

V tem duhu je na Moravi rojeni Slovak živel krajši ali daljši čas v raznih evropskih deželah, povsod v stikih z znanimi učenjaki in državniki, pravi večni popotnik — in kakor sam pravi „vir desiderationis", mož hrepenenja.

Literatura o Komenskem je zelo obširna, ne samo v češčini ampak tudi v drugih jezikih. Čehi so v zadnjih letih izdali njegovo biografijo in dva obširna romana o njem.

Zbornik „Koroški plebiscit" dogodek na knjižnem trgu

Že v prejšnjem listu smo poročali, da so izšle redne knjige Slovenske matice. Od teh vzbuja največjo pozornost zbornik „Koroški plebiscit". Knjigo so uredili Janko Pleterski, Lojze Ude in Tone Zorn, izšla pa naj bi ob petdesetletnici plebiscita, čeprav je bila taka knjiga v načrtu ne glede na to obletnico, ker so vprašanja, ki jih obravnava, splošno pomembna za slovensko zgodovino tega, za nas žalostnega trenutka. Zbornik je nastal na pobudo inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, delo pa je omogočil sklad Borisa Kidriča. Po vojni je to drugi zbornik razprav, ki obravnavajo narodnostna vprašanja na Koroškem. Žal tudi avtorjem sedanjega zbornika ni bil dostopen koroški Deželni arhiv v Celovcu, zaradi česar so ostala morda nekatera vprašanja premalo pojasnjena v razpravah. Ne glede na to pa pomeni zbornik Koroški plebiscit pomembno historiografsko delo slovenskega zgodovinopisja in pomemben dogodek na knjižnem trgu.

Koroške razglednice - ne samo razglednice

Marca je izšla v Mariboru pri založbi „Obzorja" izpod peresa prof. Janka Messnerja knjižnica „Ansichtskarten von Kärnten". Napisana v nemščini je namenjena koroškim Nemcem, in je prispevek koroškega Slovenca k lanskemu 10. oktobru. Ta svojevrstni prispevek ne pozna nobenega sprenevedavskega hvalisanja in junaškarskega spreminjanja resnice. V treh kratkih razglednicah prikaže avtor razmere in ozadja našega narodnega življa na Koroškem.

Podrobnejšo oceno teh koroških razglednic, ki „sploh niso nobena literatura", bomo prinesli v prihodnji številki.

Knjižico lahko dobite v Mohorjevi knjigarni v Celovcu, cena 15.— šilingov.

Tomšičevi mami v spomin

Dve leti pred svojo smrtjo mi je škof Rožman pomenljivo razodel: bo prišel čas, ko bo sam Tito sprejet pri papežu...

Časi se spreminjajo, in mi se spreminjamo v teh časih...

Kdo bi mogel razumeti božje načrte? Ob istem času, ko je Tito hodil po Vatikanu in se pomenkoval s papežem, je bil v Ljubljani pri sv. Križu pogreb svetniške matere junaka Toneta Tomšiča, gospé Ivanke Tomšič, ki je umrla v lepi starosti 85 let. Še lansko leto je spet peš poromala k Mariji na Brezje, ta vzorna krščanska, mučeniška mati. Pogreb je vodil škof Stanko Lenič, v spremstvu prelata Vilka Fajdige, ki je tudi govoril ob grobu, in mnogih drugih duhovnikov.

Prelat Fajdiga je omenil, kako nam je Cankar lepo opisoval ideal vsakega poštenega človeka: MATI, DOMOVINA, BOG. A za mučeniško mater Tomšičevo je bil poglavitni ideal v vsem vedno le BOG, vedno in povsod, v vseh težavah in borbah življenja je bila vzorna žena in vzorna mati. Rodila je osem otrok: prva dva sta že kot otročička umrla, Stanka je komaj sedemletnega pobrala španska bolezen po prvi svetovni vojni, ko so Tomšičevi kot zavedni Slovenci zapustili svoj dom v Knežaku pod laško zasedbo in se preselili v Ljubljano, kjer so kupili hišo na sv. Petra cesti 38 in si uredili trgovino konfekcije.

Rajni idealist Tone se je rodil leta 1911, a Italijani so ga ustrelili kot talca leta 1942 — sam škof Rožman se je zavzel pri okupatorju, da bi rešil Toneta, in pravzaprav uspel — vendar trenutno še ne moremo (zaradi razmer) objaviti okoliščin, zaradi katerih so laški mešetarji zamenjali svoje žrtve v žalostni gramozni jami v Ljubljani.

Moram omeniti, da sem pred 40 leti stanoval 2 meseca pri Tomšičevi družini, vprav potem, ko se je Tone poslovil, da se poroči z Vido (ki pa ni bila na pogrebu matere Tomšičeve ker je bila v Ameriki) — takrat sem prišel v Ljubljano kot študent in iskal stanovanje. Vsakdanji obisk stolnice, takoj po kosilu mi bo do smrti ostal v najlepšem spominu: pred oltarjem Presv. R. T. sem redno videl drobnega otroka, sam je tam klečal in po enem tednu sem ga enostavno nagovoril, kar tam pred oltarjem: vprašaj doma, morda bi dobil kako sobico vsaj za dva meseca? Počakal sem kar tam v stolnici na odgovor, in ta otrok, Polde Tomšič, je hitel domov in se kmalu vrnil, ter me povabil naj grem kar z njim. Ljubezniva gospa Tomšičeva in njen soprog Mihael Tomšič so mi ponudili sobo, iz katere se je izselil Tone in so me zadržali dva meseca, da sem lahko mirno študiral in še otroke instruiral. Polde je bil 12 let star, Ivica 10, Vera 6 in Ančka 5. Prelepa leta nedolžnih otrok!

Decembra 1944 mi je pisala Ivica iz „kaceta": „Lieber Onkel! Bitte sprechen Sie **mit der Tante Pročodtu,** die alle meine Zustände kennt."

Hvala Bogu, Ivica je prišla živa iz nemškega pekla in se mi je pozneje v Trstu zahvaljevala za moje posredovanje. Bog pa ima svoje namene z nami vsemi: v Afriki je po nesrečnem naključju umrla leta 1960 in zapustila tri sinove Srdana, Bojana in Dejana svojemu možu Dr. Laleviču, mrtvo so prepeljali v Belgrad kjer je pokopana. Najmlajši, Dejan, je svojo mater Ivico komaj poznal, zdaj živi s svojim očetom v Indiji, na pogreb dobre stare mame nista mogla priti — a kolikokrat so se vsi znašli pri zlati duši gospe Ivanki Tomšičevi v Ljubljani, posebno, potem ko je umrl stari ata Mihael Tomšič v starosti 79 let.

Zdaj žive v Ljubljani samo še sin Polde in hčerki Vera in Ančka. V mrtvaški oglas so 26. marca lepo zapisali: „Kakor je skromno in tiho živela, tako je odšla od nas naša plemenita in zlata mama, stara mamica in prababica Ivanka Tomšič, roj. Tomšič, bivša trgovka."

Rajni Tone Tomšič in Vida imata sina Miha, ki je poročen, in z ženo Marino imata dva otroka, Urško in Mitja — vsi živijo v Ljubljani.

Dobra mama Tomšičeva, počivj v miru božjem in prosi za nas vse!

V hvaležnem spominu:

Pater Donatus Blažev

monachus

USPEH SLOVENSKIH GLEDALIŠNIKOV

V Gottwaldovu na Češkem je v tamkajšnjem gledališču na repertoarju Držicev „Dundo Maroje", ki so ga pripravili trije slovenski gledališčniki: režiral je Branko Gombač iz Maribora, sceno je pripravil arh. Sveta Jovanović iz Ljubljane, kostume pa Mija Jarčeva, prav tako iz Ljubljane. Češka kritika je zelo ugodno ocenila delo slovenskih umetnikov.

Ob robu povedano

ALI JE ALI NI?

Koroška je dežela političnih tragikomedij (šaljivih žaloiger ali žalostnih žaloiger). Ne veš, kako je ali kako naj bi bilo, oz. kako ni ali kako ne bi smelo biti. Sprašuješ se, zdi se ti, kot bi gledal politični „xy ungelöst". Bližajo se nam burni časi, zaradi tega jih moramo pogledati tudi skozi nestrankarska očala.

Pa bomo volili državnega predsednika, volili ga bomo prav vsi, ki imamo volivno pravico, to se pravi, voliti ga bomo morali. Imamo na izbiro dva kandidata, kot se pač spodobi za demokracijo (bilo bi tudi možno višje število ljudi, ki hočejo postati najvišji predstavniki naše ljube Avstrije, a samo dva imata vse odlike, da se lahko vsedeta na najdragocenejši in najvišji stol v Avstriji).

Imamo dva človeka, eden je Jonas, drugi Waldheim. Da pa naši bralci ne bodo mislili, da delamo propagando za kateregakoli izmed obeh, ju bomo na kratko predstavili:

ALI JE ALI NI?

O enem se govori, da je bil baje koroški abverkemfer v nekem bataljonu nekih dunajskih folksverovcev. Tako vsaj trdijo njegovi. A drugi so menda tako zlobni, da mu odrekajo to odliko. Ne, baje ni bil, zaradi tega ne sme postati avstrijski državni predsednik.

O enem se zopet govori (tako za odprto pestjo), da je baje v nekem kolenu neki potomec nekega — ah kako se mu že pravi — ah, Juda, seveda. Tudi tega menda ni mogoče dokazati, vsaj pravijo nam, da ni, toda možno je pa le, da bi nekje v nekem kolenu vsekakor bil. Sicer pa, eden nam menda itak že zadošča, tudi tako se je baje govorilo nekoč nekje v nekem krožku.

Ob koncu pa naše mnenje: Izgleda, kot da bi eden moral biti predsednik, ker je bil baje, drugi pa ne, ker je baje. Ali pa tudi obratno: ker baje ni bil, ne sme biti, ker baje ni, sme biti.

Sicer pa, govorilo se je menda tudi, da se še baje preliva nekje skozi plemenite avstrijske žile neka čudna češka kri. Baje pri obeh, pravijo tudi, da pri nobenem.

Ne vemo torej, ali bo ali ne bo, zato ker niti ne vemo točno, ali sploh je ali ni.

neki baje

Impresije iz Slovenije

Februarja sem bil tri tedne v zdravilišču Slatini Radencih. Tri tedne sem v slovenskem kraju poslušal tisti jezik, ki sem ga slišal kot otrok v Borovljah; kjer sem bil rojen. V Radencih sem v tem času popolnoma ozdravel. Kdo od naših bralcev, ne bi poznal slovite radenske kisle vode, ki neprestano teče iz vrelca ter prinaša bolnikom, ki so se prišli tja zdravit, ponovno njihovo zdravje. Organizacija v zdravilišču je prav dobra: zdravniki in osebje se močno trudijo, da bi ustregli željam gostov.

Do Radkersburga sem se pripeljal z vlakom, na jugoslovanski strani pa mi je pomagal miličnik, da sem se srečno pripeljal v Radence. Tam je bilo že vse pripravljeno: dobil sem lepo in čisto sobo ter razred za dieto. Takoj drugi dan me je pregledal zdravnik dr. Gabrijel Kastelic, ki je eden izmed najboljših kardiologov (zdravnik za srčne bolezni). Dr. Kastelic je zelo simpatična osebnost, bolnik ima občutek, da je v pravih zdravniških rokah.

Hrana, ki se dobi v sosednji restavraciji, je izvrstna, saj vodja in osebje le-te pazljivo skrbijo, da so njihovi gostje lahko zadovoljni.

V času mojega bivanja v Radencih je bilo lepo vreme, zato sem v glavnem izrabil čas za sprehode v parku in sosednji okolici, večkrat pa sem potoval z avtobusom v Prekmurje ter obiskal vasi: Križevce, Petrovce, Hodoš in druge.

Tudi na Boga nisem pozabil. Zahajal sem redno k maši v Tišino in na Kapelo, kjer je ljudstvo pelo stare slovenske cerkvene pesmi, torej pesmi, katere sem slišal že kot otrok v Borovljah; žal jih danes tam skoraj ni več.

Kje pa je domovina? Prav tam, kjer si se rodil, kjer si doraščal in poslušal domačo govorico. Toda, ali je možno napraviti človeka kot izgnanca njegove domovine, če so mu vzeli njegovo domačo besedo? Tako skušajo gotovi krogi na Koroškem avtohtonega Slovenca napraviti za tujca njegovega domačega kraja, in to je zločin — genocid!

Med zdravljenjem v Slatini Radencih sem šel nekajkrat tudi v Radkersburg po časopise. **A zakaj se mi je zdelo, da grem v tujino, ko sem korakal čez most? In zakaj se mi je zdelo, da grem v svojo domovino, ko sem se vračal v Radence? Ker domovina brez domače govorice ne more biti nikoli prava domovina!** Ob obiskih Radkersburga sem spoznal, da je to mesto mesto v praznini: proti jugu se vije reka Mura; na vzhodu je meja, na avstrijski strani pa daleč naokoli ni nobenega večjega kraja. Za domačine je tam premalo dela in tudi premalo zaslužijo, zaradi tega gre mladina rajši v službo na Tirolsko ali Predarlsko; namesto njih prihajajo sem mladi Slovenci in Slovenke. In kupci? Ti so skoraj izključno iz sosednjih mest in vasi Slovenije. Če ne bi bilo torej teh Slovencev, bi trgovcem in vobče meščanom tega mesteca v gospodarskem oziru trda predla. Tu je meja odprta kot na primer med Avstrijo in Švico. Ljudje na obeh straneh meje žive v miru in zadovoljstvu. Kaj bi bilo, če bi nekega dne meje zaprli, rekli bi, nastala bi neke vrste železna zavesa? Slovenci bi izostali, trgovinski promet bi zastal, za gospodarstvo tega kraja bi prišla suha leta.

Gornja Radgona, prej malo predmestje Radkersburga, sedaj raste in cvete, je lep primer dobrega sosedstva.

Na oni strani Mure, kjer ni več stare Avstrije, so mesta in vasice s slovenskimi domačimi imeni. Zakaj se na primer v Gradcu in drugje ne privadijo, da bi imeli table z napisi Maribor, in ne Marburg? Kar je bilo izgubljeno leta 1918, kasneje tudi Hitler ni mogel rešiti. Slovenci teh krajev so morali na lastni koži občutiti teror nacistične strahovlade: izseljevanje in nasilno germanizacijo.

Jasno je, da Slovenci v teh obmejnih krajih še kar dobro obvladajo nemški jezik, kar je nujno. Prav tako je hvalevredno, da mnogi radkersburški meščani govorijo dobro slovensko. Če ne bi bilo nekaterih hujskačev v Gradcu, bi stvar izgledala čisto drugače.

V Slatini Radencih je bilo tudi nekaj avstrijskih gostov, ki so javno po nemško kritizirali hrano, sobe in drugo. Vprašam, ali je to potrebno? Povsod je lahko najti dlako v jajcu, tudi kritike ne bi zmanjkalo v tem ali onem kraju pri nas, ne samo v Sloveniji. Jaz, osebno kritiziram lahko samo dejstvo, da sem moral že čez kratke tri tedne zapustiti to prijetno zdravilišče, v katerem sem doživel toliko lepega, in, kjer so mi ponovno vrnili telesno in duševno zdravje. Zaradi tega tudi upam, da se bom spet vrnil v ta kraj.

Po tej poti se še enkrat iskreno zahvaljujem vsem v zdravilišču Slatini Radencih za dobro postrežbo in oskrbo.

Dr. I. Heyer

POPRAVEK

V zadnji številki Našega tednika (1. aprila 1971) nam jo je tiskarski škrat zagodel. V članku „Veriga" zarožljala na pliberškem odru (4. stran) smo brali v 4. odstavku, v 4. vrsti: „Na drugi strani smo lahko občudovali igralca W. Jurana." Igralec se ne piše Juran, temveč JUWAN.

Za pomoto se vljudno opravičujemo (Op. ured.).

Slovensko stališče o kulturni avtonomiji

(Nadaljevanje s 3. strani)

volitvah v koroški deželni zbor, možen pa bi bil tudi predlog slovenskih kulturnih društev, ki imajo skupno vsaj 100 članov. Član slovenske narodne skupnosti bi bil vsak, ki bi se z izjavo k tej skupnosti priznal ter se pustil vpisati v ta namen v na občinah pripravljeni narodnostni kataster (Slowenisches Volksbuch). Vpisovanja v narodni kataster bi se vršila vsako leto med 15. in 31. decembrom.

Nato je v zakonskemu osnutku določena volitev predsedništva koroških Slovencev (Narodnega sveta), navedene so podrobne naloge in pravice tega predstavništva ter slovenske narodne skupnosti, obširno je obdelano poglavje o ureditvi manjšinskega šolstva, učnih moči, šolske oblasti itd. Nato sledijo splošne določbe glede kompetenc dežele in zveznih organov. V okviru teh določb je predvideno, da more deželni glavar razpustiti manjšinsko predstavništvo ter tedaj za časa prve republike še obstoječe vaške šolske svete.

O osnutku lastne kulturne avtonomije so se vršila dolgotrajna pogajanja v šolskem odboru koroškega deželnega zbora. Kljub marsikaterim spremembam koroški Slovenci iz sledečih razlogov po svojem zastopniku niso mogli pristati na osnutek.

a) Priznavalni ali subjektivni kriterij za reševanje manjšinskih vprašanj tudi v tedanjih razmerah za koroške Slovence ni prišel v poštev.

b) Nemci niso bili pripravljeni pristati na spremembo utrakvističnih šol v slovenske šole.

c) Kljub temu, da so nemške stranke pristale na to, da vodi narodnostni kataster slovensko predstavništvo, bi morali Slovenci predložiti imenik katastra deželni vladi. V kakšne namene so se taki in podobni seznami uporabljali za časa nacizma, je koroškim Slovencem predobro znano...

Pozitivne strani osnutka o kulturni avtonomiji pa bi brezdvomno bile:

a) Kulturna avtonomija bi bila Slovencem zakonsko priznana.

b) Uspel bi prvi večji sporazum, dosežen po plebiscitu med vsemi nemškimi strankami in koroškimi Slovenci, kar bi moglo krepiti v bodoče težnje po globalni spravi med obema narodoma v deželi.

c) Avstrija bi mogla doseženi sporazum zunanjepolitično izrabiti v prid lastnim manjšinam v sosednjih državah. Hkrati bi mogla dokazati, da ji je resno na tem, da izpolni določbe členov 68 in 69 senžermenske pogodbe, ki se nanašajo na vprašanja pouka v materinščini ter soudeležbo manjšine pri dodelitvah javnih subvencij.

č) Manjšini bi bila dana pravica ustanavljanja vsakovrstnih slovenskih vzgojnih in učnih zavodov z lastno upravo. Manjšina bi participirala na vsakoletnem deželnem proračunu v namene privatnih socialnih ustanov in kulturnega dela s primernim deležem.

d) Določbe glede šolske avtonomije so bile v osnutku daljnosežne in do podrobnosti izdelane ter so zagotovile manjšini v upravnem in pedagoškem pogledu precejšnje kompetence.

Navedli smo že, zakaj koroški Slovenci kljub temu na osnutek niso mogli pristati. Nastane sedaj vprašanje, pod kakšnimi pogoji bi bilo možno vsebino predloga za kulturno avtonomijo uresničiti.

Na vsebino bi koroški Slovenci mogli pristati, če ne bi bilo na Koroškem plebiscita in dogodkov med leti 1918—1920, ki so ustvarili veliko nezaupanje ter močno razdvojili obe narodnosti v deželi. Nemci so imeli po plebiscitu v rokah vso oblast in za seboj vse javno mnenje v deželi. Nezaupanje do manjšine je šlo tako daleč, da so bile po plebiscitu ukinjene edine tri slovenske ljudske šole ter je deželni šolski svet ustanovitev privatnih šol odklonil „z ozirom na nevarnost iredente". Kako naj bi koroški Slovenci mogli verovati v to, da bo omogočila oblast slovenske šole na celotnem od Slovencev naseljenem teritoriju, če je ustanavljanje lastnih privatnih šol odklonila s tako težkimi očitki v trenutku, ko so mejo na Karavankah omogočili tudi glasovi iz vrst slovenske narodne skupnosti!

Osnutek kulturne avtonomije, ki so ga pripravili Nemci, bi bile zmožne uresničiti ne le številčno, temveč tudi finančno močne manjšine. Teh finančnih sredstev pa niso imeli ne koroški Slovenci in ne Jugoslavija...

Na manjšinskem kongresu 29. avgusta 1929 so bili storjeni glede kulturne avtonomije zadnji poizkusi posredovanja, vendar tudi ti poizkusi niso privedli do zaželenega uspeha. Jeseni 1929 je obiskala Koroško delegacija predstavnikov evropskih manjšin, ne da bi s posredovalno akcijo uspela. Šolski odbor deželnega zbora je zaključil razpravljanje o avtonomiji na seji dne 27. maja 1931.

GOSTOVANJE DRAME SNG V CELOVCU

V četrtek, 15. aprila, bo gostovala v Celovcu Drama Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane. Ljubljanski umetniki bodo uprizorili Shakespearovo tragedijo „Macbeth".

Začetek predstave bo ob 19.30.

ŠMARJETA V ROŽU

Na dan sv. Jožefa smo položili k večnemu počitku na našem domačem pokopališču Poganičevega strica, **Janeza Križnika,** ob veliki udeležbi pogrebcev. Sedaj leži na strani svojega brata Jožefa Križnika, dolgoletnega župana v Šmarjeti, katerega zvest spremljevalec je bil vse svoje življenje in varuh njegove družine in Poganičevega doma, ki ga je od srca ljubil do zadnjega. Naš domači g. župnik so ga nam postavili za vzgled kot moža ljubezni in zvestobe do svojega rodu in domačije, ter vzor pridnosti in poštenosti. V imenu naše narodne družine in imenu izseljencev se je ob grobu poslovil od rajnega Poganičevega strica in svojega sotrpina z izklesanim govorom naš rodoljub **Janko Tolmajer** z Radiš.

Bog daj njegovi blagi duši večni mir, žalujoči Poganičevi družini izrekamo naše sožalje.

V nedeljo, dne 21. marca 1971, je imela naša domača gospodarska ustanova Hranilnica in posojilnica v Šmarjeti v Rožu svoj redni letni občni zbor. Otvoril ga je naš dosedanji poslevodeči podpredsednik, potem ko je pozdravil došle člane med njimi g. župnika in zastopnika ZSZ g. dr. Mirta Zwittra.

Med 12 točkami dnevnega reda, je bila tudi volitev upravnega in nadzornega odbora. Na novo je bil izvoljen upravni odbor, kot predsednik **Janez Korenjak,** pd. **Jančic,** kot podpredsednik **Fridi Michor** in odborniki **Hubert Ogris,** pd. **Hošnar** in **Janez Križnik,** pd. **Poganič,** v nadzorni odbor pa so potrdili stare člane in izvolili enega novega člana, katerega mesto je bilo prazno po smrti rajnega Pavlinovega očeta. Po končanem dnevnem redu so člani prispevali z raznimi kulturnimi točkami.

V zadnji štev. NT smo čitali tudi pismo bravcev, kjer poroča nekdo o doživetju v Šmarjeti. Po tem poročilu nam je **znan** oni narodni bolnik, ki je revež in bo gotovo v svojih naslednikih odmrl narodnemu telesu, saj njegovi otroci ne bodo več znali „karavankenfranceziš" pa tudi ne dobre nemščine. Postali bodo hlapci tujemu rodu, ki jih nikdar ne bo priznal kot svoje sinove. Odgovornost, katero si nalagajo takšni starši, ki svoje otroke drugače učijo, kot so jih učili njih starši, bo v bližnji, če ne v daljni bodočnosti velika. Pomagajmo jim z zdravili, četudi bodo morda grenka, sami pa pazimo nato, da se ne okužimo, ker kuga je kuga, ker bo le zdrav rod živel.

GORENČE

(† Simon Skorijanc)

Dne 18. marca 1971 smo ob veliki udeležbi občinstva položili k večnemu počitku pri farni cerkvi sv. Miklavža zelo zaslužnega moža g. Simona Skorijanca iz Srednje vesi, dosegel je 78 let. Pogrebne obrede in sv. mašo so skupaj opravili: bratranca rajnega, g. župnik Niko Marktl iz Rožeka, g. Martin Skorijanc, župnik v Svečah in domači g. župnik Mihael Laura. Petje je ta dan vodil Anton Umek, brat žene rajnega.

Simon Skorijanc je bil župan in tajnik obenem od leta 1921 do 1932. Ko je bil leta 1932 izvoljen za župana nasprotni kandidat Franz Pleschiutschnig, je ta rekel, da prevzame županskо mesto samo pod pogojem, če ostane tajnik bivši župan Simon Skorijanc; s tem mu je izkazal veliko zaupanje. Po letu 1945 pa je bil spet postavljen za župana in tajnika do predzadnjih občinskih volitev. V občinskem svetu pa je bil do svoje smrti.

Ob odprtem grobu so poleg domačega župnika govorili še župan občine Ruda, župan mesta Velikovec in g. Kumer v imenu požarnih bramb.

Zaostali družini izrekamo naše iskreno sožalje.

GRAŠKI SPOMLADANSKI VELESEJEM

Letos bo Graški spomladanski velesejem trajal od petka, 30. apr. do sobote, 9. maja.

Begunka Lucija nas je očarala...

Cvetna nedelja je bila na sončnih Radišah, ki pa so tokrat bile deževne. Nebo je rosilo. Povsod kamor si stopil, je bilo blato. Vse to pa ni motilo ljubiteljev lepe ljudske igre, da so se v lepem številu zbrali v dokaj pohlevni župnijski dvorani.

Domača igralska družina, ki je zadnje čase precej pomlajena, je uprizorila „Begunko", dramo v treh dejanjih, ki jo je spisal dr. Fran Detela. Vsebina je že znana bralcu, za vsakega je poučna, za igralca zahtevna, od začetka do konca je zanimiva in napeta. Igralci so se dobro vživeli v svoje vloge. Posebno nas je očarala Lucija v vlogi begunke. Z gotovostjo in lepo izgovarjavo, skoraj bi rekel knjižne slovenščine, je povsem obvladala položaj. Nič manj pa niso presenetile gledavca vloge Neže, dr. Doljaka in ponižne Lenke. Pred nami se je pokazal pisatelj Detela v svoji visoki milozvočnosti besed in domačih izrazov. Lepa in pravilna izgovarjava v ne preveč akustični dvorani, se je razumela tudi do zadnjih vrst. Kulise so lepo ponazorile okolje gorenjske Dobrave in Bohinjske Bistrice. — Šminkar je opravil svojo nalogo izvrstno, saj je znal iz kmečkega fanta narediti gosposkega pravnika, iz mladega moža častitljivega starega zdravnika Doljaka.

Le škoda, da ta igralska družina nima priložnosti z isto igro nastopiti še na drugih odrih. Še bolj pa bi potrebovala boljšo dvorano . . .

Vsem skupaj, posebno pa režiserju Šimanu, velja priznanje in pohvala za vso požrtvovalnost. Saj se za vsem tem skrivajo prečute noči, veliko napora pri vajah. Šimanu pa želimo, da bi še velikokrat postavil na radiški oder takšne uprizoritve, ki bi dvigale slovensko zavest in nas vzgajale k domačnosti in pristnosti. To je lep zgled, kako je treba gojiti materinski slovenski jezik: njegovo lepoto, njegovo besedno bogastvo. Če bi imeli še več takih požrtvovalnih odrskih družin, se ne bi bilo bati za slovenstvo na Koroškem. Saj edino na tak način bo mladi rod vzljubil lepoto slovenskega jezika. Obenem pa jo dvigajo iz moreče vsakdanjosti, ko ure in ure presedi pred televizijskimi zasloni in gleda brezpomemben program športnega in reklamnega značaja.

Ta nesebičnost, ki ne išče pohvale, ta skromnost, ki za velik trud žanje lepe uspehe, bo zapisana z zlatimi črkami v zgodovini slovenskega naroda na Koroškem.

V. F.

Naše iskrene čestitke

V aprilu t. l. so v družini našega dvornega svetnika, ravnatelja dr. Joška Tischlerja važni datumi: 30. aprila bo dopolnila njegova soproga Ana svoje 70. leto. Po naše povedano, praznuje mati in stara mati Nanca v celovški Karfreitstraße 32 štiri desetletja družinskega življenja, skrbi, trpljenja in nesebične ljubezni ob svojem možu, otrocih in vnukih. V imenu naše narodne družine iskreno čestitamo k življenjskemu jubileju tudi mi.

V Tinjah pa obhajata življenjsko slavje sorodnici dvornega svetnika, in sicer praznuje Ana Tischler 18. aprila svojo osemdesetletnico in Helena Tischler 22. aprila svojo 75-letnico. Jubilantkama želimo tudi mi še mnogo vedrine, zdravja in miru za njun življenjski večer.

Živalske maščobe pospešujejo srčne bolezni

V Združenih državah Amerike umre vsako leto 750.000 ljudi za srčnimi boleznimi; to je 41 odsto vseh primerov naravne smrti. Vedno bolj se v zdravniških krogih potrjuje prepričanje, da kolesterin, ki se nabira v človeškem organizmu zaradi pretiranega uživanja maščob, povzroča zoženje žil (arteriosklerozo), ki je največji nasprotnik srca.

So pa tudi zdravniki, ki dvomijo, da bi bil kolesterin povzročitelj motenj v krvnem obtoku, ki povzročajo srčne bolezni. V ameriškem mestu Framingham že 10 let zdravniki nenehno raziskujejo, ali se da res dokazati trditev, da je kolesterin tako nevaren škodljivec človeškega zdravja; ljudje se tu dajejo prostovoljno preiskovati od časa do časa v ta namen.

Te dni je 115 ameriških zdravnikov, ki uživajo velik ugled v ameriški javnosti, objavilo opozorilo Amerikancem, naj uživajo manj maščob, ker ta pospešuje nabiranje kolesterina v krvi. Edino tako — to je mnenje ameriških zdravnikov — se bo dalo število srčnih infarktov skrčiti. Do tega prepričanja, da je namreč priporočljivo uživati manj živalske masti, so ameriški zdravniki prišli ne samo na podlagi poskusov, ki so jih izvršili nad živalmi, temveč tudi z raziskavami o učinku mastne hrane na človeško zdravje. Mastna hrana povzroča povečanje kolesterina v krvi ter je v zvezi s širjenjem srčnih bolezni. Na čelu komisije, ki je v imenu ameriških zdravnikov preiskovala učinke prevelikega uživanja masti, je Irving Wright, profesor na univerzi Cornell. Komisija priporoča, naj Američani skrčijo delež maščob v hrani od 40 na 35 odsto; delež naravnih maščob naj se skrči od današnjih 16—20 odsto na polovico. Ako bodo Američani poslušali ta nasvet, se bo dodajanje kolesterina od sedanjih 600—700 znižalo na 300 miligramov. V zameno naj bi ljudje uživali več margarine in rastlinskega olja. Doslej so te rastlinske maščobe dajale 7 odsto zaužitih kalorij, v prihodnje pa naj bi njihov delež na kalorijah, ki jih ustvarja zaužita hrana, znašal 10 odsto. Takšna dieta bi po mnenju ameriških zdravnikov skrčila število srčnih infarktov za okrog 30 odsto.

Ljubljanska televizija v barvah

Prenos barvnega sporeda na ljubljanski televiziji ne predstavlja nobenih težav več, saj so oddajniki že tako prirejeni, da lahko oddajajo televizijske oddaje v barvah.

Februarja je ljubljanski studio napravil že korak naprej. Poleg nekaterih oddaj, ki jih je bilo mogoče že sedaj gledati v barvah, je začela ljubljanska televizija na 2. programu vsak dan oddajati barvni signal. To sliko posreduje oddajnik na Nanosu, signal pa je mogoče sprejemati vsak dan med 11. in 12. uro ter med 20. in 21. uro. Od srede tega meseca lahko vsi, katerih barvni sprejemnik lovi oddajnik na Nanosu, gledajo vsak večer od osmih do devetih poseben barvni program, ki bo še samo poskusnega značaja.

Sredi aprila bo ta spored podaljšan za novih 15 minut, namenjen italijanski manjšini v Jugoslaviji: ta spored bo mogoče gledati na kanalu UHF 27.

IZ „ZDRAVSTVENEGA VESTNIKA":

TI MOJ KOROTAN!

Bo že držalo, tudi na Koroškem zgodovinski razvoj ne more trajno stagnirati. Nekaj let po drugi svetovni vojni se je končno tudi tu premaknilo. Moralo se je! Saj so prav Slovenci na Koroškem ob podpori borcev tostran Karavank stopili že leta 1942, množično pa leta 1943 in 1944 v aktiven oborožen upor kot edini evropski narod na ozemlju nemškega rajha. Pritegnili so k uporu še nemške Korošce, ker so znali strpno in modro zgraditi skupno borbeno osnovo proti fašizmu.

Zato so morali pričeti gledati Avstrijci tudi na naše sonarodnjake na Koroškem, na nekdanje kmetavzarje, holcarje, kajžarje in hlapce, z drugim, pravičnejšim očesom. Saj so prav ti, Vindišarji imenovani, dali nemškim Avstrijcem vzgled, kako se je treba boriti za svobodo domovine. Prav ti koroški Slovenci, ostanki naroda, ki so ga Nemci že zbrisali z zemljevida, so dvignili baklo upora visoko nad koroško zemljo, tako da je rdeči svit prižgane bakle razsvetljeval na severu še nebo nad Svinško planino in segal čez zadnje slovenske vasi Djekše, Knežo in Krčanje celo v nemške predele Koroške.

Tudi povojno strpno in stanovitno prizadevanje slovenske in koroške deželne vlade za izboljšanje medsebojnih odnosov je ustvarilo ozračje sodelovanja in medsebojnega spoštovanja, o katerem si pred nekaj leti ne bi bili upali niti sanjati. Ko so prihajali naši kulturniki v Celovec in druga koroška mesta, so Avstrijci ugotovili, da so naša gostovanja resnična kulturna doživetja in da se lahko ob tem česa naučijo. V časopisnih poročilih so pričeli tekmovati s pohvalnimi ocenami celo v tistih listih, ki so trajno šovinistično razpoloženi do koroških Slovencev.

Pojav toplotne inverzije v zimskem času nam je dr. Pavel Blaznik, profesor zemljepisa in znani zgodovinar, tolmačil prav s primerom s Koroške, kje se dogaja, da je na višinah toplo, medtem ko v dolinah še veje mrzla sapa. Prav tako je v političnem in kulturnem življenju še danes na Koroškem. Medtem ko ugotavljamo na vrhovih, pri vladajočih ljudeh na Koroškem dokaze normalne odjuge, je tega videti po dolinah na Koroškem še bore malo. V obdobju dekolonizacije je razvojno nujno, da se bo humana miselnost premaknila z ogretih koroških vrhov v prelepe hladne koroške doline med vse ljudstvo. Če je veljala nekdaj narodnostna nestrpnost za vrlino, mora biti danes obsojena na postopno odmiranje in veljati v dveh ali treh generacijah za najgršo narodno sramoto.

Verjetno ni več daleč čas, ko bodo tudi široke množice nemških Avstrijcev na Koroškem spoznale in priznale, da so tako imenovani „Vindišarji" častitljivi ostanki nekdanjih najmočnejših slovenskih rodov, ki so se pred 1300 leti, pred Germani, naselili v vseh krajih porečja Drave, Mure in Save, na ozemlju, velikem kot današnja Avstrija. Takratni germanski Bavarci so imeli zgodovinsko prednost, da so bili v stiku z južneje naseljenimi Slovenci razvojno zrelejši, medtem ko so bili Slovenci tako rekoč še v razvojni fazi dojenčka. Tako so jih takrat organizacijsko krepkejša in politično že zrelejša germanska plemena z mečem in križem hitro obvladala in pospravila z domačimi slovenskimi fevdalnimi glavarji in knezi vred. In ko so jih ob razpadu fevdalizma politično in gospodarsko obvladali, Slovenci seveda tudi niso mogli utrditi svojega obstoja v začetnem obdobju kapitalizma. Ko se je sredi 19. stoletja začela intenzivna in načrtna germanizacija koroških Slovencev in so bili ti v podrejenem položaju, je njihovo narodnostno prebujenje slonelo na navdušenju posameznih kulturno razgledanih in narodno zavednih ljudi, navdušenje, ki pa ni imelo prave materialne osnove. V začetnem obdobju socializma ob koncu druge svetovne vojne jih je Stalin prodal za 50 milijonov dolarjev in ugodno eksploatacijo avstrijskih naftnih ležišč.

Pravzaprav je edinstven primer v Evropi (nekaj podobnega bi bili le Lužiški Srbi v Vzhodni Nemčiji, ki pa jih je v glavnem rešila močvirnata in neprijazna pokrajina, na Koroškem pa lepota pokrajine naravnost kliče k boju), da se je slovenski manjšini posrečilo do danes obdržati od Vrbskega jezera na severu do Karavank na področju Podjune, Roža in Zilje. Čeprav so bili v dvakratnem oboroženem uporu neuspešni, poraženi v nesrečnem plebiscitu 1918—1920 in ogoljufani, čeprav zmagoviti, za sadove borbe v drugi svetovni vojni, živi na Koroškem še vedno slovenski rod. Kje so tiste silne korenine, ki ta narod ohranjajo, čeprav so ga pestile ujme kakor nobenega drugega v Evropi?

Prva taka korenina je slovenska kmečka hiša in vse, kar spada k njenemu ognjišču. Le kmečkemu domu zvesti so ostali tudi narodno zavedni. Večina tistih, ki so zapustili dom in odšli v službe po mestih, na železnici in v industrijo, se je narodnostno izgubila. Današnje odprte meje omogočajo našim ljudem, da znova govorijo bolj sproščeno po domače. Vendar je močno razvit turizem dvorezen meč, ki Slovence gospodarsko krepi in obenem pa na poseben način tlači. Z množico Nemcev iz Zahodne Nemčije zaliva koroške gostitelje nekaj mesecev v letu z vseh strani nemška govorica. Gostje zahtevajo marsikdaj, da se v hiši ne govori slovensko, če hočejo, da bodo v bodoče še prihajali k njim.

Čeprav je pokristjanjevanje koroških Slovencev šlo iz solnograškega misijonskega centra z roko v roki s politično germanizacijo, je vendar resnica, da je nižji kler ostal na Koroškem zvest svojemu narodu. Ko je papež Janez Dobri obsodil raznarodovanje in narodnostno nestrpnost in podprl obrambno borbo za narodni obstoj, je demokratični ekumenski duh II. vatikanskega cerkvenega zbora omogočil maševanje in opravljanje verskih obredov v narodnem jeziku. Vsakokratna glasno brana maša in molitve ter petje vernikov je tako rekoč kolektivna obnova materinskega jezika in ljubezni tudi do te zemeljske domovine, slovenske koroške zemlje.

Tretji steber je koroška narodna pesem. Še tisti se stežka ustavljajo njenemu čaru, ki so svojo narodno dušo prodali šilingu in jih kot janičarje moti vse, kar je slovenskega.

Povsem razumem, da so vzljubili prelepo zibel slovenskega naroda vsi, ki v to čudovito zemljo vlagajo svojo ljubezen, znoj in trpljenje; vsi, ki so se zanjo borili in ki pokopavajo vanjo svoje mrtve. Pravico in ljubezen do rodne zemlje bodo morali priznati svojim sodržavljanom koroškim Slovencem tudi nemški Avstrijci. Kakor negujejo Švicarji peščico Retoromanov v povsem avtonomnem kantonu, tako bi morali nemški Avstrijci, če bodo hoteli veljati za resnično demokratičen evropski narod in se ne osramotiti pred svetom, pomagati, da se ohranijo ostanki nekdanjih slovenskih rodov kot narodnostna in kulturna enota. Le taka daljnovidna politika bo zagotovila na tej zemlji trajen mir vsem njenim ljudem.

S Hitlerjevo priključitvijo Avstrije k Reichu je dosegel teror nad Slovenci zadnji višek. Kazalo je, da je naš narod onstran Karavank zapisan smrti. Pa zopet nepričakovano ugodno presenečenje! Kakor po slani v naslednjem letu ni sadu in kakor se pogosto tretje in četrto leto po njej isto drevo šibi pod plodovi, kot da ga je pognojilo odmrlo cvetje, podobno je politična in kulturna vigred po zlomu Reicha rodila presenetljive sadove. Prvi letniki slovenske gimnazije v Celovcu so dali roje maturantov in z njimi izredni inteligenčni pomladek, po desetletjih posvetne in intelektualne suše.

Ko smo v novembru 1968 sprejeli koroške kulturne ustvarjalce v Kranju, smo ostrmeli. Predstavili so se nam mladi, resni in tvorni ljudje. Učitelja in pesnika Poljanška sem si zaradi modre in plemenite besede predstavljal kakor samotnega barda, pa sem segel v roke 46-letnemu, in vsem drugim, še mlajšim: Gustavu Janušu, Andreju Kokotu, Eriku Prunču, Karlu Smolletu. Kulturno mladje je realni porok za renesanso in obstoj Slovencev na Koroškem.

1. decembra 1938 sem vstopil v Celovcu v večerni „vindišarski" vlak, ki pelje v Rož. Hodil sem iz vagona v vagon in gledal svoje ljudi. Gorje, sama nemška govorica, še posebno mladih, po nemško oblečenih! Nesrečen sem izstopil v Bistrici v Rožu v mrzlo svetlo zimsko noč. In glej čudo! Kakor da bi nevidna čarobna palica spremenila na mah vse te ljudi v ponosne in vesele potomce Korotancev, so ob dotiku z domačo zemljo v trenutku začeli govoriti „po slovenje". Čudovita lunina noč in podzavestni občutek varnosti sta sprostila prečudni val krvi. Prehiteval sem skupine in jim hvaležno prisluškoval, ko so radostno klepali tako mehko po domače. Pa so bili med njimi gotovo tudi taki, ki so že pozabili, da jim je mati v zibelki slovenske pesmi pevala.

Še fant v daljavi je zajuckav po naše. Tako smo tudi mi nekoč na Štajerskem vriskali v noč fantom v izziv in dekletom v obetajoč pozdrav. To je bil koroški fantovski krik, moški prazvok, ki se je odbijal od sivo belih zasneženih Karavank v dolino, da so tenko zadrncale šipe na oknih tamkajšnjih dečev.

Da pa si boste zapomnili,
kdaj ste z mano po 'oroškem vandrali,
vam pa še to povem:
Da 'orošci radi óneja[1] 'oj samega radi jedó
(če s kruhom, se od moke pri mavžni kadi).

Zato pa od tega samega mesa,
pa od te naše vroče krvi
'orošci tudi vroče lúbejo.
Zato pa nas zlepa n'ča hkraju ne bo.[2]

Dr. Ivan Hribernik

[1] onej = prašič, svinja.

[2] Koroški „k" mehčajo, tako da ga praktično ni slišati. Pri naši očetovi hiši se je v Št. Jakobu reklo: pri „'orlnu" (pri Korlnu).

Šport doma in po svetu

Avstrija — Madžarska 0:2 (0:0)

Težko pričakovana mednarodna prijateljska tekma med avstrijsko nogometno reprezentanco in ustrezno madžarsko reprezentanco se je končala v dunajskem stadionu pred več kot 35.000 razočaranimi gledalci z zanesljivo zmago Madžarov 0:2.

Reči moramo, da je madžarsko moštvo zmagalo bolj po sreči kot z znanjem, tako je bil na primer drugi gol dosežen izrecno po neodpustljivi vratarjevi napaki. Oba gola za Madžare je dosegel odlični strelec Bene. Tak nogomet, ki ga sedaj igrajo Avstrijci, jih ne bo nikdar pripeljal v vrh svetovnega nogometa. Nič ne pomaga, pri nogometu se je treba boriti za vsako žogo in tekati po igrišču neprenehoma; zlasti manjka našim igralcem hitrost, ki je glavna odlika dobrih igralcev, zraven je treba še kondicije — vzdržljivosti.

Jugoslavija — Nizozemska 2:0 (1:0)

V Splitu sta v nedeljo igrali Jugoslavija in Nizozemska povratno tekmo za pokal evropskih prvakov. Jugoslovanska reprezentanca je pred 25.000 gledalci odpravila Nizozemce z lepim rezultatom 2:0, čeprav Jugoslovani niso igrali bogve kako dobro. Prvi gol je zabil Jerković v 8. minuti, drugega pa Džajić 10 minut pred koncem tekme. Pravilen potek tekme je deloma oviral močan južni veter. Nizozemci razen vzdržljivosti niso pokazali tistega kar znajo, zlasti so bili nenevarni pred jugoslovanskimi vrati; poznala se je odsotnost Izraela in Gruyffa, ki sta poškodovana.

Jugoslavija in Nizozemska igrata v 7. skupini. V tej skupini igrata še: Vzhodna Nemčija in Luxemburg. S to zmago nad Nizozemsko se je Jugoslavija postavila na čelo lestvice s 5 točkami. Odločitev, kdo bo prvak v tej skupini, bo 9. maja v Leipzigu, ko bosta igrala Jugoslavija in NDR (ta je namreč na boljšem, ker je premagala Nizozemsko in Luxemburg in ima iz 2 tekem že 4 točke).

HOKEJ

Sovjetska zveza je v soboto že enajstič dosegla svetovno prvenstvo v hokeju na ledu, po izdatni zmagi nad Švedsko 6:3. Češkoslovaška pa je premagala Finsko 4:2 in si tako zasigurala srebrno medaljo. Vrstni red svetovnega prvenstva, ki je bilo v Švici: 1. Sovjetska zveza 17 točk, 2. Češkoslovaška 15 točk, 3. Švedska 11 točk, 4. Finska 9, Zahodna Nemčija 4 in ZDA 4, a ima slabšo razliko golov, zato je tudi izpadla iz skupine A.

NAMIZNI TENIS

Kitajska spet svetovni prvak

Na svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu je Kitajska v finalu premagala Japonsko s 5:2, za tretje mesto sta se borili Jugoslavija in Švedska, prva je porazila Švede s 5:3. Pri ženskah pa je Japonska prva na svetu.

Odlično so se odrezali Avstrijci: v moški konkurenci so izmed 36 moštev dosegli 13. mesto (kot osmo najboljše evropsko moštvo), ženske pa so prišle na 14. mesto, od 24 moštev.

Priprave za 400-letnico puntarije

V Ljubljani so se pred kratkim sestali člani odbora za proslavo 400-letnice slovenskih kmečkih puntov in se dogovorili o okvirnem načrtu proslav.

Ob obletnici velikega hrvaško-slovenskega kmečkega upora (ki ga je leta 1573 dvignil Matija Gubec) bi naj proslavljali vse pomembnejše zgodovinske manifestacije volje slovenskega naroda, da si izoblikuje svobodno družbeno in nacionalno zavest, od puntarije do osvoboditve.

Osrednja proslava bo v začetku leta 1973 sicer v Ljubljani, toda vse leto bi naj potekalo v znamenju spomina na puntarijo; proslave bodo pripravili po vsej Sloveniji, še posebej pa v krajih, kjer je prišlo do večjih uporov (Brežice, Tolmin). Množično bi se naj udeležili tudi osrednje proslave v Stubicah na Hrvaškem.

BANKROT

Adriano Celentano je dokazal, da je veliko boljši pevec kot pa poslovni mož. Vsi člani njegovega „kiana" so odpuščeni, distribucijske pravice pa so prodane družbi CBS. In vse to zaradi njegove nagle jeze. Odpustil je vsakega, ki se mu ni hotel slepo pokoriti, potem pa se je pokazalo, da so si prav s temi odpuščenimi pevci druge hiše delale največje dobičke.

Balerina leningrajskega baleta „Kirov" NATALIJA MAKAROVA je med gostovanjem v Londonu prosila za azil. Tam je tudi za okoli 2 milijona šilingov prodala svoje spomine. — IRA FÜRSTENBERG je dobila ponudbo, da bi nastopila v filmu o grofici Casati. — MARIELLE MATHIEU je v enem večeru pri pokru izgubila 100 milijonov starih din. — EDDIE CONSTANTIN je kupil čistokrvnega arabskega žrebca. Pravi, da je tak nakup mnogo bolj zanesljiv kot pa nakup avtomobila, za katerega ne veš, ali ne bo prišel iz mode še preden ga boš izplačal. — BRIGITTE BARDOT zatrjuje, da ni več simbol ženskosti, kajti danes so simboli drugačni. Drogirajo se in se dolgočasijo. — ROMMY SCHNEIDER je s svojo pesmico „Helenina uspavanka" prišla na vrh nemške top liste.

Nogomet brez žoge

Test s stoparicami je jasno dokazal: v 90 minutah, kolikor traja nogometna tekma, so posamezni igralci poprečno samo tri minute dejansko z žogo. Ta kratek čas odloča o tem, kako dober ali kako slab je igralec.

Učinek se ne ujema s tem, kako pogosto ali kako dolgo je igralec ob žogi.

„Lahko si mislimo," pravi slavni trener nekdanje nemške reprezentance, veteran Sepp Herberger, „da je branilec, ki ga v 90 minutah sploh ni bilo opaziti na igrišču, kljub vsemu igral dobro; pogoj je seveda, da tudi njegovega neposrednega tekmeca ni bilo opaziti."

Trditev lahko zapišemo še kot (teoretično) skrajnost: zgodi se lahko, da branilec popolnoma izpolni svojo nalogo, ne da bi se sploh dotaknil žoge. Pogoj je seveda, da tudi njegov neposredni tekmec ni niti enkrat dobil žoge.

Sovjetski znanstveniki so med finalno tekmo svetovnega prvenstva leta 1966 med Anglijo in ZRN natančno izračunali, kako pogostno in koliko časa so posamezni igralci na wembleyskem stadionu imeli žogo. Angleški napadalec-zvezdnik Alan Ball je po teh meritvah imel žogo 90-krat ali skupno 221,9 sekunde, torej v eni igri, ki je vrh vsega zaradi podaljška trajala 120 minut, niti ne 4 minute. Kapetan Bobby Moore se je na isti tekmi dotaknil žoge 98-krat, ob njej pa je bil 150,9 sekunde; kljub temu je bil najboljši branilec angleške reprezentance.

Kaj lahko sklepamo po teh meritvah? Sedanji zvezni trener ZRN je skeptičen: „Po vsem tem bi bil Franz Beckenbauer morda prav na dnu lestvice, med najslabše ocenjenimi, ker igra ekonomično in hitro in tako v resnici doseže veliko več kot pa igralec, ki z žogo na nogi vse predolgo galopira po igrišču."

„Igra brez žoge" spada dandanes k taktičnemu znanju modernega nogometa. Meritve s stoparicami torej še ne povedo ničesar o učinku posameznih igralcev. In kljub temu lahko po teh številkah sklepamo o poteku tekme, ki ga pa čedalje bolj določajo taktična izhodišča.

Slovo filmskega komika

V 77. letu starosti je po daljšem bolehanju umrl eden **velikih igralcev klasične filmske komedije Harold Lloyd, ki je v obdobju nemega filma v ZDA uspešno tekmoval s Chaplinovo priljubljenostjo.** Oblikoval je lik tipičnega ameriškega podeželana, ki se trmasto spoprijema z grozotami civilizacije, ne da bi pri tem pozabil na eleganco majhnega gizdalina. kakršnega je karikirala že njegova stalna filmska maska: slamnik in naočniki z roževinastim okvirom. Lloyd je bil eden redkih komikov „zlatega obdobja", ki so vzdržali tudi v zvočnem filmu, čeprav nekdanje popularnosti niso več dosegli. Nove priredbe starih komedij pa obujajo spomin nanj, saj mimo njegovih komičnih parad ne more nobena antologija filmskega smeha.

FILMSKI TEDEN V CELOVCU

Danes se bo končal v Celovcu filmski teden „Viennale". V Volkskinu so imeli ljubitelji filmske umetnosti priložnost videti številne odlične tuje filme. Izmed filmov naj omenimo angleški film „Kes", ruski „Djamila" in jugoslovanski film „Stava" (Die Wette). Vsi filmi so bili v originalih z nemškim podtekstom.

Ivanhoe

56

»Nu,« je odvrnil vitez, »če mi bo dobro kazal pot, ne bom nič jezen, ako jo bo izkušal napraviti prijetno. Zdrav ostani, dobri Wilfred, in nikar se pred jutrišnjim dnem ne odpravljaj na pot!«

S temi besedami je podal Ivanhoeju roko, ki jo je ta pritisnil na ustnice, se poslovil od prednika, zajahal konja in odrinil, v spremstvu burkača. Ivanhoe je gledal za njima, dokler nista izginila v senci šume; nato se je vrnil v samostan.

A kmalu po jutranjicah je izrazil željo, da bi govoril s priorjem. Stari mož je naglo prihitel in ves v skrbeh vprašal, kako se počuti.

»Bolje mi je,« je odvrnil vitez, »nego sem si obetal ob svojih najbolj drznih upih; ali je bila rana lažja, nego sem sodil po izgubi krvi, ali pa jo je ta balzam kar čudežno ozdravil. Zdi se mi, da bi že spet lahko nadel oklep; in to je dobro, zakaj po glavi mi rojijo take misli, da me ni volja še dalj ostati tukaj križemrok.«

»Vsi svetniki naj nas obvarujejo tega, da bi sin Cedrica Sasa zapustil naš samostan, preden so njegove rane zaceljene!« je vzkliknil prednik. »Sramota bi bilo za naš poklic, če bi to dovolili!«

»Tudi mene ne bi mikalo zapustiti vaše gostoljubne hiše,« je dejal Ivanhoe, »ako se ne bi čutil dovolj trdnega, da odrinem na pot, in primoranega, da jo nastopim.«

»In kaj bi vas utegnilo siliti k tako nenadnemu odhodu?« je rekel prior.

»Sveti oče,« je odvrnil vitez, »ali vas ni še nikoli obšla slutnja bližnjega zla, ki ste zaman iskali razloga zanjo? Ali niste še nikoli čutili, kako vam je taka slutnja zatemnila duha, kakor zatemni sončno pokrajino nenadni oblak, ki oznanja nevihto? Ali ne mislite, da so taki občutki vredni pozornosti — da so migljaji naših angelov varuhov, ki nas z njimi opozarjajo in svarijo pred nevarnostjo?«

»Ne tajim,« je rekel prednik in se pokrižal, »ne tajim, da so take stvari možne in da prihajajo iz nebes; a kadar pridejo, imajo očividen koristen smoter in namen. Ti pa, ranjen, kakor si — kaj zaleže, če kreneš takšen za njim, ki mu ne moreš pomagati, ako ga kdo napade?«

»Prednik,« je odvrnil Ivanhoe, »motiš se. Krepak sem dovolj, da se lahko bijem s komerkoli, če bi me pozval na tako zabavo. A tudi če bi bilo drugače, ali mu v stiski ne morem pomagati z ničemer drugim kakor z močjo orožja? Predobro je znano, da Sasi ne ljubijo normanskega plemena; in kdo ve, kakšen utegne biti izid, če zaide mednje, ko bodo njih srca ogorčena zaradi Athelstanove smrti in njih glave razgrete po piru, kateremu se bodo predali? Njegov prihod v takem trenutku se mi zdi sila nevaren; sklenil sem vsaj deliti z njim to nevarnost, če je ne bom mogel odvrniti. Da mi bo to laže možno, bi te prosil za kakega kljusača, ki bo imel mirnejšo hojo od mojega bojnega konja.«

»Seveda,« je rekel vrli duhovnik, »sam svojega vam bom dal in želel bi, da bi vas nosil tako rahlo, kakor konj šentalbanskega opata. A to vam povem zastran Malkine, zakaj tako jo imenujem, da bolj krotke in bolj lahkonoge živali ne dobite, razen če si izposodite glumaćevo kobilo, ki zna k dudi med jajci plesati. Nekatero pridigo sem že sestavil na njenem hrbtu v povzdigovanje svojih samostanskih bratov in mnogih ubogih krščanskih duš.«

»Prosim vas, častiti oče,« je rekel Ivanhoe, »dajte mi takoj pripraviti kobilico in povejte Gurthu, da me bo spremljal z mojim orožjem.«

»Da, dragi gospod,« je odvrnil prednik, »a pomislite, prosim, da je Malkina prav tako malo vajena orožja kakor njen gospodar in da nisem porok zanjo, če bo prenesla pogled na vso vašo bojno opravo in njeno težo. O, povem vam, Malkina je pametna žival, vsakemu pretežkemu bremenu se upre. Enkrat sem si izposodil od saintbeeškega opata Fructus Temporum in verjemite mi, da se ni dala spraviti skozi vrata, dokler nisem zamenjal te debele knjige za svoj mali brevir.«

»Zanesite se, sveti oče,« je dejal Ivanhoe, »da je ne bom mučil s preveliko težo; če bi se pa spustila v borbo z menoj, se ji bo gotovo slabo obneslo!« Gurth je med tem odgovorom pripel vitezu velike, pozlačene ostroge, zmožne poučiti vsakega upornega konja, da je zanj najbolje, če se potrpežljivo vda jezdečevi volji.

Globoko in ostro narezljani kolesci, s katerima so bile zdaj oborožene Ivanhoejeve pete, sta jeli navdajati vrlega prednika z obžalovanjem, da je bil tako ustrežljiv. »Ne,« je vzkliknil, »dragi gospod, zdaj sem se spomnil, da moja Malkina ne trpi ostrog. Bolje bi bilo, če bi počakali na kljuso našega oskrbnika, ki jo lahko dobite v pičli uri; krotka je zelo, saj tudi mora biti, glede na to, da zvozi veliko naših drva in ne jé žita.«

»Hvala vam častiti oče, ostati hočem pri vaši prvi ponudbi, ko vidim, da Malkino že peljejo k vratom. Gurth bo nosil mojo opravo; drugače se pa zanesite, da ji ne bom preveč otovoril hrbta in se ji ne bom dal spraviti ob potrpljenje. A zdaj ostanite zdravi!«

Ivanhoe je naglo in bolj lahkotno odšel po stopnicah, nego bi človek pričakoval spričo njegove rane, in skočil na kobilo, komaj čakaje, da se iznebi nadležnega prednika, ki je tiščal za njim, kolikor so mu leta in debelost le dala, in zdaj slavil Malkinine vrline, zdaj opominjal viteza, naj ji prizanaša.

»Ravno v tisti starosti je, ki je dekletom in kobilam najbolj nevarna,« je rekel stari mož, smejoč se svoji lastni šali; »komaj petnajst let ji je zdaj.«

Ivanhoe, ki je imel druge skrbi, kakor čenčati s prednikom o njegovem kljusaču, je samo s pol ušesa poslušal te resne nasvete in poredne šale; skočil je na kobilo, velel svojemu oprodi (zakaj tak je bil zdaj Gurthov naslov), naj se drži tik ob njegovi strani, in odjahal po sledi Črnega viteza v gozd, medtem ko je prednik s praga gledal za njim in vzklikal: »Sveta Marija, kako nagli so ti vojni ljudje in kako ognjeviti! Žal mi je, da sem mu zaupal Malkino, zakaj pohabljen, kakor sem s to svojo udnico, ne bom mogel nikamor več, če se ji zgodi kaj žalega. In vendar,« se je premislil, »tudi Malkina mora kaj tvegati za dobro stvar naše stare Anglije, kakor niti jaz ne bi prizanesel svojim starim, betežnim udom. Nemara se jim potlej zazdi naš ubogi dom vreden bogatega darila — ali pa utegnejo poslati staremu predniku kako pohlevno ključje. In če se ne zgodi ne to ne ono, zakaj veliki možje pozabljajo usluge malih ljudi, se bom imel bogme za poplačanega s tem, da sem storil, kar je prav. In zdaj je menda skoraj že čas, da pokličem brate na zajtrk v refektorij. Oh, nič ne dvomim, da poslušajo ta klic z večjim veseljem kakor zvon, ki vabi k zornicam in jutranjicam.«

In tako je prednik pri sv. Botolphu odšepal nazaj v refektorij, predsedovat pri polenovki in pivu, ki so ga pravkar podajali menihom za zajtrk. Ponosno in važno je sedel za mizo ter vpletel marsikatero skrivnostno besedo o dobrotah, ki se jih je nadejati samostanu, in velezaslužnih dejanjih, ki jih je storil on sam, takih, da bi ob kakem drugem času gotovo zbudila pozornost. A ker je bila polenovka zelo slana in pivo dokaj močno, so imele čeljusti bratov preveč opravka, da bi bili mogli kdove koliko poslušati; nikjer ni zapisano, da bi bilo koga izmed bratov mikalo, premišljevati o prednikovih skrivnostnih namigih, izvzemši očeta Diggorija, ki ga je neznansko bolel zob, tako da je mogel žvečiti samo na eni strani.

MIRO P.:

OB VELIKEM TEDNU

Jordanija je kraljestvo. Vlada ji mladi kralj iz Hašemitskega rodu Husein, ki prebiva v glavnem mestu Amanu. Država obsega 96.513 kv. kilometrov in šteje 1,360.000 prebivalcev. Od teh je četrtina beguncev iz Izraela, ki so v silno breme državi in živijo borno življenje v taborišču. Podnebje je suho in kmetijstva je malo, borno je ter ne nudi prebivalstvu udobnega življenja. Narod je ubog in nima sredstev, da bi obdelal zemljo in napravil namakalne kanale, ki bi gotovo pomnožili pridelek in povečali zaloge prehrane. Živinoreja je nomadska. Čede iščejo v puščavnem pesku zelenih površin.

Do leta 1918 je Jordanija pripadala Turčiji. Kot Transjordanija je bila po prvi svetovni vojni pod angleško upravo in šele leta 1946 se je ta revna država osamosvojila.

Glavno mesto Aman ima 200.000 prebivalcev. Jordanija meji na zahodu na Izrael. Tik ob meji leži Jeruzalem, skozi katerega gre del državne meje tako, da je stari del mesta tam, kjer je potekala tisočletna zgodovina, še jordanski. Skozi ta del gre še danes ulica Križevega pota.

Križev pot se je pričenjal pri trdnjavi Antoniji in je bil dolg nekaj čez en kilometer, potekal pa je takole:

Zaradi Velike noči so bile vse ceste polne ljudstva. Oblasti pa so izbrale nalašč daljšo in bolj obljudeno pot že zato, da se izvršitev smrtne kazni bolj razkriči. V sprevodu so bili stražniki, glavni obsojenec Jezus in še dva obsojenca, vsi trije s svojo tablico, ki je pričala, zaradi kakšnega zločina je obsojen. Na čelu sprevoda pa so šli véliki duhovni in člani sodišča. Sprevod se je počasi pomikal od trdnjave Antonija med praznično množico proti Golgoti. Poulična drhal ni štedila med potjo z roganjem in zasramovanjem obsojencev, a najbolj kruto roganje je veljalo Galilejcu Jezusu, ki je trdil, da je kralj Judov.

Jezus se je ves razbičan, krvav, poln ran s trnjevo krono na glavi le s težavo premikal. Bil je ves izmučen od silnega napora in muk vse pretekle noči in dneva. Vse ga je potrlo: slovo od apostolov, aretacija, razprava pred sodiščem, zasramovanje in bičanje. Vse to mu je izčrpalo zadnje slie. Opotekal se je pod križevim hlodom in večkrat padel. A centurion, ki je poveljeval straži, je obsojenca vzpodbujal, da je nadaljeval pot, ker se je bal večera.

Na Kalvariji so Jezusa pribili na srednji križ, levo in desno sta bila razbojnika. Križanje je bilo končano nekaj preko poldneva. Križani je opazoval množico pod križem. V uteho in bolečino je bila pred križem skupina sorodnikov, prijateljev in nekaj žená, ki so jokale in žalovale; bile so žene, ki so Mojstru stregle med javnim delovanjem ter so prišle z njim iz Galileje. Ta skupina je tudi po rimskem zakonu smela prisostvovati križanju, ni pa smel nihče z ničimer pomagati.

Križani je govoril, njegovo izmaličeno truplo je bilo brez moči, a duh je bil svež in zatopljen. Polagoma pa je Jezus pojemal in je umolknil. Po besedah „Dopolnjeno je" je sklonil glavo in umrl. Vojak Longinus mu je prebodel prsi, iz rane mu je pritekla voda pomešana s krvjo.

Pogreb se je moral izvršiti pred sončnim zahodom. Zato je Jožef Arimatejec prosil Pilata, naj mu izroči Jezusovo telo. Po maziljenju telesa so Jezusa položili v nov grob, ki je bil last Jožefa Arimatejca, in je bil v vrtu na Golgoti.

Grob je bil urejen kakor vsi judovski grobovi. Z zunanje strani si prišel v vežo, iz te pa v mrtvaško sobo z vdolbino za truplo. Sem so položili maziljeno, v tančico zavito izmučeno telo. Zaprli pa so grob z veliko skalo, ki se je iztekala po tečajih. Pogrebci so končali pogreb pred sončnim zahodom in pred postavnim počitkom, bilo je okoli šeste ure...

(Besedilo po knjigi: „Jezusovo življenje" — Jožef Ricciotti, prevedel Raf. Vodeb.)

MILKA HARTMAN

Velika sobota — krstnica

Vse je tiho...
Le roke se pridno gibljejo.
Tam na vrbi ob potoku
v soncu mačice se zibljejo.

Iskra tleče gobe vžgala
je na njivi kres.
Mamka dala
je v ognjišče žegnan les.

V dima grivah
tam na njivah
in iz dimnikov na vasi
praznično diši.
Gnjat iz lonca
(kuha jo Polonca)
in pogača iz peči
sta znanilki,
da bo slavnosten obed
Vélike noči.

Je v košari
pisank petdeset,
a v omari
nove rutice iz žide
(ta ponos deklet)
čakajo, dišijo
kakor rožni cvet.

So nabasani topiči;
v jutru bodo jih fantiči
Kristusu v pozdrav zažgali,
alelujo praznovali,
ko bo iz groba vstal.

V rodno vas je lastovica
spet s pozdravom priletela,
z njo sinička zažgolela.
Zdaj hitita,
križata smeri.
Vsaka smer v skrivnost zavita
je, ko jutro krstnice molči.
V cerkvi prazen križ stoji,
Križani pa v grobu spi.

Vsi v pričakovanju
gledajo v nebo;
vreme vsak zdaj sodi:
kam meglica hodi...?

Vreme, pridno bodi!
Veter, ti prepodi
megle sive,
da lahko
pojdejo s procesijo
znanci, vsi domači
skozi polja, njive.

Ko večer se v noč zavije,
polna luna žarke zlije
vernikom na trdo pot —
aleluja, aleluja
vstal bo, vstal
Gospod!

SILVIN SARDENKO:

Iz mraka stopi v beli dan!

Pred njim je grob zatrepetal:
On, ki je legel ves razbičan,
ob jutranji je zarji vstal:
častitljiv, poveličan.

Obličje kakor sončni soj,
kot sneg svetló je oblačilo.
V nebeškem se je zémeljsko,
v človeškem božje zlilo.

Podoba lepa lep spomin.
Umetnost vam je On obnovil,
Duha ji vlil je svojega.
Hči božja! jo naslovil.

Kako sem te povišal, glej!
Kdor k čutom zopet te poniža:
zaprt je zanj lepote hram
in mrtva zarja s križa.

Umetnik bodi človek vsak,
umetnost bodi mu svetloba:
Iz mraka stopi v beli dan
in s Kristusom iz groba!

Manica Komanova:

Aleluja

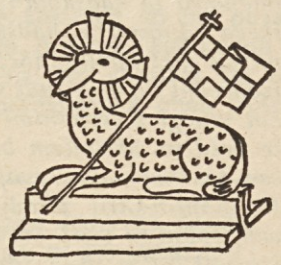

Saško, Igor in Boris so se igrali pod oknom učiteljevega stanovanja. Pa začne Saško:

»Moja mamica mi je obljubila, da dobim, če bom ubogljiv, o Veliki noči zvrhan krožnik pisanih pirhov.«

»Jaz pa, če se bom pridno učil, dobim od mamice za praznik velik kos pršuta in še sladko potico povrhu,« poudarja Igor in si ob misli na velikonočne dobrote že kar vnaprej oblizuje ustnice.

»Kaj pa bo tebi dala mamica?« vpraša Saško siromašnega Borisa.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Črni vitez in njegov vodnik sta medtem brez naglice jahala po gozdnih samotah. Dobri vitez si je včasih zabrundal pesmico kakega zaljubljenega trubadurja, včasih pa je z vprašanji izpodbadal spremljevalčevo dobro voljo, tako da je bil njiju razgovor čudna mešanica petja in šal, ki bi jo radi pokazali svojem bralcem. Predstavite si tedaj viteza, kakor smo ga že opisali, močnega, visokega, plečatega in širokih kosti, jahajočega na svojem mogočnem vrancu, ki je bil videti ves ustvarjen za to, da bi nosil njegovo težo, tako lahkotno je stopal pod njo; rešetko svojega šlema je bil odprl, da bi laže dihal, a spodnji del je bil zaprt, tako da ni bilo moč popolnoma razločiti njegovega obraza. Dobro si pa videl njegove rdeče, zarjavele podočnice in velike, svetle višnjeve oči, ki so se bliskale izpod temne sence vzdignjene rešetke; vse vitezovo držanje in vedenje je izražalo brezskrbno veselost in neustrašno samozavest duha, nezmožnega, da bi se splašil nevarnosti, in zmerom pripravljenega kljubovati ji, kadar nastopi; videti je bilo, da mu je bila misel nanjo domača in da so bile vojne prigode njegov pravi poklic.

Burkač je nosil svojo vsakdanjo fantastično obleko; a nedavni dogodki so ga bili napotili, da si je opasal ostro, zakrivljeno sabljo namesto lesenega meča in se v dopolnilo oskrbel s ščitom; med naskokom na Torquilstone je bil že dokaz, da je znal kljub svojemu poklicu spretno rabiti oboje. Šibka stran Wambove pameti je bila pravzaprav samo nekakšna nestrpna razdraženost, ki mu ni dala, da bi bil ostal dolgo miren v kakem položaju ali pa dosleden v kaki misli, čeprav je bil vselej dovolj živahen, da je opravil katerokoli neposredno nalogo in z umevanjem spremljal vsak razgovor. Tako se je med jahanjem neprestano zibal nazaj in naprej, zdaj konju na uhlje, zdaj prav na zadek, zdaj tako, da sta mu viseli obe nogi na eno stran, zdaj tako, da je sedel z obrazom proti repu; pačil je obraz, klatil z rokami in razsajal kakor opica, dokler ni njegov kljusač izgubil potrpljenja in ga odložil v zeleno travo, kakor je bil dolg in širok — pripetljaj, ki je viteza neznansko zabaval, njegovega tovariša pa pripravil do tega, da je jahal poslej nekoliko mirneje.

»Želel bi, Wamba,« je rekel vitez, »da bi naš domačin izpod sodnega hrasta ali veseli menih, njegov kaplan, slišala tvojo popevko v slavo najinega drznega svobodnjaka.«

»Jaz pa ne,« je dejal Wamba, »že zaradi roga, ki vam visi na obramniku.

»Da,« je rekel vitez, »to je zastavek Locksleyeve dobre volje, čeprav ne kaže, da bi ga kdo potreboval. Tri besede na ta rog bi, o tem sem prepričan, v potrebi zbrale okoli naju prav čedno krdelce teh vrlih svobodnjakov.«

»Jaz bi rekel, Bog ne daj,« je odvrnil burkač, »če bi ne bil ta lepi dar poroštvo, da naju bodo v miru pustili dalje.«

»Kaj praviš!« je vzkliknil vitez. »Mar misliš, da bi naju drugače napadli?«

»Ne, jaz zase nič ne rečem,« je dejal Wamba; »kajti zelena drevesa imajo prav tako ušesa kakor kamnite stene. A daj, gospod vitez, reši mi to uganko, če jo moreš: kdaj je bolje, da sta tvoja vinska čaša in tvoja mošnja prazni, nego da bi bili polni?«

»Kako?« je rekel vitez. »Jaz mislim, da nikoli.«

»Za tak nespameten odgovor zaslužiš, da ju ne bi imel nikoli polnih v rokah! Bolje je, da izprazniš svojo čašo, preden jo daš Sasu v roko, in bolje je, da pustiš svoj denar doma, preden se napotiš v zeleni gozd.«

»Tedaj imaš najine prijatelje za razbojnike?« je vprašal vitez z žabico.

»Tega nisem rekel, dobri gospod,« je odvrnil Wamba; »siromakovemu konju je nemara v olajšanje, če mu vzamete s hrbta bisago, kadar ima dolgo pot pred seboj; in tako morda tudi jezdečevi duši dobro de, če ga olajšajo za tisto, kar je koren vsakterega zla; zato ne maram dajati grdih imen ljudem, ki opravljajo taka zaslužna dela. Rajši bi pa videl, da bi bila moja bisaga doma in moja mošnja v moji izbi, kadar se srečam s temi dobrimi možmi, že zato, da jim prihranim nekaj truda.«

»Najina dolžnost je, da moliva zanje, prijatelj, ne glede na dobre lastnosti, katere jim prisojaš.«

»Molil bom zanje iz dna srca,« je rekel Wamba, »a v mestu, ne v šumi, kakor šentbeeški opat, ki so ga prisilili, da je moral maševati v starem, votlem drevesu namesto v kapelici.«

»Reci kar hočeš, Wamba,« je odvrnil vitez, »ti svobodnjaki so se pod Torquilstonom moško zavzeli za tvojega gospodarja Cedrica.«

»Da, to je res,« je rekel Wamba; »a tak je način njihovega kupčevanja z nebesi.«

»Kupčevanja z nebesi, Wamba! Kaj misliš s tem?« je vprašal tovariš.

»Kaj neki!« je dejal burkač. »Oni napravijo z nebesi vzajemni račun, kakor je naš stari kletar imenoval svoje številke, prav tako, kakor Žid Izak s svojimi dolžniki; kot on, dajo tudi oni kaj malega iz rok in vzajemno za to velike obresti; ni dvoma, da si sedmero zaračunajo plačilo, ki ga Sveto pismo obljublja za dela usmiljenja.«

»Povej mi zgled za svojo misel, Wamba. Jaz nič ne vem o računih in obrestih,« je odvrnil vitez.

»Nu, če je vaša hrabrost tako kratke pameti, tedaj vzemite na znanje, da ti pošteni dečki vselej odtehtajo dobro delo s kakim drugim, ki je manj hvalevredno; na primer krono, ki jo podarijo menihu-prosjaku, s sto bizantici, ki jih vzamejo tolstemu opatu; če danes pomagajo ubogi vdovi, se jutri odškodujejo s tem, da poljubljajo brhko dekle.«

»Katero izmed teh dejanj je bilo dobro in katero je bilo greh?« mu je vitez segel v besedo.

»Dober dovtip, dober dovtip!« je rekel Wamba. »Da, družba bistri človeku razum. Stavim, gospod vitez, da niste zinili nobene tako pametne, ko ste obhajali z norim samotarjem pijane večernice. A nadaljujva. To, da zgradijo kočo, popravijo veseli gozdovniki s tem, da zažgejo grad; to, da pokrijejo kor, s tem, da oropajo cerkev; to, da osvobodijo ubogega jetnika, s tem, da ubijejo ošabnega biriča; ali, da se še bolj približam najinemu primeru — to, da rešijo saškega franklina, s tem, da normanskega barona živega sežgo. Skratka, oni so spodobni tatovi in vljudni razbojniki; a vendar je zmerom najbolje, da se srečate z njimi takrat, kadar so njihovi računi v najslabšem stanju.«

»Kako to, Wamba?« je vprašal vitez.

»I nu, takrat jih peče vest in jih nagiblje, da bi se poravnali z nebesi. A kadar jim niso ničesar dolžni, takrat bogpomagaj nesrečnežu, ki jim pride prvi v roke! Gorje potnikom, ki jih zdaj srečavajo po svojem dobrem delu v Torquilstonu. In vendar,« je rekel Wamba in zajahal tik ob vitezovo stran, »so tovariši, ki so potnikom še dosti bolj nevarni od teh hajdukov.«

»Kateri neki?« je vprašal vitez. »Saj mislim, da nimate tod ne medvedov ne volkov.«

»I, sir, zato imamo pa Malvoisinove oborožence,« je dejal Wamba; »če hočete vedeti, v času državljanskih bojev zaleže pol ducata takih toliko kakor cela tolpa volkov ob kateremkoli času. Oni zdaj čakajo svoje žetve in vojaki, ki so odnesli pete iz Torquilstona, so še pomnožili njih število. Če zadeneva ob krdelo teh ljudi, utegneva drago plačati svoja junaška dejanja. Nu, prosim vas, gospod vitez, kaj bi vi storili, če srečava dva izmed njih?«

»S svojim kopjem bi pribil lopova na tla, Wamba, če bi nama količkaj napotovala.«

»A kaj, če bi bili štirje?«

»Napili bi se iz tiste čaše,« je odvrnil vitez.

(Dalje prihodnjič)

POMEMBNA BOGOSLOVNA KNJIGA:

Nauk sv. Cirila in Metoda o papeškem prvenstvu

Letos, za 120-letnico Bratovščine (Apostolstva) sv. Cirila in Metoda, ki jo je ustanovil na Koroškem (Št. Andraž) živeči škof A. M. Slomšek, je na Koroškem izšla tudi bogoslovna znanstvena knjiga uglednega slovenskega teologa ddr. Tomaža Kurenta v Švici (Luzern). Delo je napisano v klasični latinščini za mednarodno znanstveno javnost in se glasi: »Doctrina SS. Cyrilli et Methodii de primatu« (Nauk sv. Cirila in Metoda o prvenstvu).

Avtor, ki je drugi bogoslovni doktorat napravil na Vzhodnem inštitutu v Rimu, na katerem je nekaj časa tudi poučeval staroslovenščino, je proučil stare rimske cerkvene dokumente in staroslovenske cerkvene vire ter kot bister znanstvenik odkril dragocena dejstva, ki so v zvezi s sv. bratoma Cirilom in Metodom. Tako je proučil Liber diurnus v 9. stoletju. V tej dobi so škofje, ki so jih papeži ordinirali (imenovali in posvetili), morali pred papežem izpovedati sv. vero ne samo ustno, marveč tudi pismeno. Táko izpoved vere in prisego je podal tudi sv. Metod, ki ga je po smrti sv. Cirila (869) papež Hadrijan II. imenoval za nadškofa (metropolita) panonskega odnosno za nadškofa obnovljene sirmijske metropolije. (Sevé je na enak način izpovedal sv. vero tudi sv. Ciril, če je že on, kot mnogi z verjetnimi dokazi domnevajo, že pred sv. Metodom bil od papeža posvečen za škofa, dasi svoje škofovske oblasti Konstantin-Ciril zaradi bolezni med Slovani sploh ni vršil. Sv. Ciril je po vsej verjetnosti bil le 50—55 dni škof.)

Bogoslovni znanstvenik ddr. Kurent navaja tudi staroslovanske cerkvene vire, ki izpričujejo nauk sv. solunskih bratov o primatu rimskega škofa — papeža. Ti dokazi so:

a) Razlaga svetopisemskega mesta (Mt 16, 18) o primatu po sv. Cirilu;

b) Izenačevanje sv. Petra z rimskim škofom-papežem v Metodovem življenjepisu (Vita Methodii);

c) Raba naziva »apostolik«;

d) Prvenstveno poudarjanje rimskega papeža v seznamu cerkvenih koncilov v 1. pogl. Metodovega življenjepisa;

e) Tako imenovani Scholion Slavicum proti tako imenovanemu 28. chalkedonskemu kanonu.

Ta slovenski scholion o papeškem primatu je avtor temeljito proučil in dognal, da izhaja od sv. Cirila—Konstantina, in sicer v času, ko se je sv. Ciril (Konstantin) s svojim bratom Metodom mudil v Rimu. Dr. Kurent naglaša, da je bilo modro, da so pred mašniškim posvečenjem učencev in pred ustanovitvijo panonsko-moravske nadškofije tako sv. brata kot tudi njuni učenci pred papežem točno izpovedali nauk o prvenstvu rimskega škofa-apostolika, zlasti ker so takrat v Rimu bili razburjeni zaradi učenja carigrajskega patriarha Fotija.

Prvi del svoje obsežne študije o cerkvenem primatu v 9. stoletju. ki so jo na Vzhodnem inštitutu ocenil kot magistralno (habilitacijsko delo za mesto bogoslovnega profesorja), je sedaj izšel v knjižni obliki, medtem ko je drugi del (o Fotiju in Ignaciju) objavljen v Aktih Velehradske akademije (1937, 1938), v pripravi za knjižno izdajo.

Dragocena študija je izšla kot izdaja (IV. zvezek) »Bogoslovnih prispevkov k ekumenični edinosti (med Slovani)« v okviru ekumeničnega »Apostolstva sv. Cirila in Metoda« in njegove najnovejše ustanove — »Vzhodnega (ekumeničnega) zavoda sv. Modesta, Cirila in Metoda«, ki obeta biti interdiocezanski in mednaroden.

Bolj kot kdaj koli in kjer koli je izdaja tako solidnega bogoslovnega znanstvenega dela za mednarodno publiko bila na mestu pri nas na Koroškem, da se ovrže neznanstveni diletantizem na področju cerkvenozgodovinske in bogoslovne znanosti.

—dt—

Kako ravnati s strjenim medom?

VRAŠANJE:

Lani je bila gozdna paša za čebele. Nabrale so tako gost med, da ni za rabo. Kako do tega pride in kako bi ga razredčil?

ODGOVOR:

Gozdni med nekaterega leta in v nekaterih krajih izredno hitro kristalizira. Temu je ponavadi vzrok velika množina posebne vrste sladkorja, ki mu pravimo melecitoza. Takšnega sladkorja je včasih v nabranem medu polovica ali celo več. Znano je, da sestoji čebelji med ponavadi iz približno enakih delov grozdnega (glukoza) in sadnega (fruktoza) sladkorja. Obe vrsti spadata v skupino monosaharidov, medtem ko spada trstni sladkor (saharoza) med disaharide. Melecitoza pa je trisaharid.

Ko se med strjuje, se po navadi stvarjajo najprej kristalčki glukoze, ki kot težji padajo navzdol in se nabirajo na dnu posode. Nase vežejo nekaj vode, prostor med drobnimi zrnci pa zavzema fruktoza, sadni sladkor, ki ostane tekoč. Tako postane strjeni med v večini primerov kašast, ker je v njem toliko sadnega sladkorja, da sega od dna do vrha ter izpolnjuje vse praznine med kristalčki. V našem primeru pa je nekoliko drugače. Strjevanju podvrženih sladkorjev v takšni gozdni mani, kot je vaša, je toliko, da konec koncev gornji sloji postanejo trdi kot bi bili cementirani. To zato, ker med kristalčki ni niti vode niti sladnega sladkorja. Včasih dobi tako kristalizirani med na vrhu belkasto barvo in lahko postane domalega suh. Podoben je kepicam mane, o kateri piše biblija in jo na grmih tamariske nabirajo še dandanes po puščavah beduini (seveda, če so lačni).

Po določilih zakona o živilih, medu ne smemo dodajati ničesar, ker bi s tem spremenili njegove lastnosti in zmanjšali njegovo vrednost.

Strjeni med spravimo ponovno v tekoče stanje s tem, da ga segrevamo na temperaturi do 50 stopinj. Posodo z medom damo v vodno kopel. S postopnim segrevanjem raztopimo drobna zrnca, kristale glukoze in malecitoze. Tekoč je že med, ki je bil segret na 35 stopinj. Pri večjih količinah medu so potrebne posebne toplotne komore, kamor lahko zvalimo cele sode in v katerih lahko vzdržujemo s pomočjo termostata določeno temperaturo. Medu ne smemo pregreti, ker bi s tem škodovali njegovim lastnostim — potemnel bi, zgubil bi značilno aromo, v njem bi uničili biološko aktivne snovi.

Dr. J. R.

PROTI SVINSKI RDEČICI S CEPIVOM

Svinjska rdečica je po vsem svetu zelo razširjena bolezen, sicer kužna. Navadno se pojavi ob nenadni spremembi krme, ob pretirani zamaščenosti, utrujenosti in pa vremenskih spremembah — še zlasti ob vročini (gre za sezonsko bolezen). Obolelí prašiči v glavnem ležijo, a pri hoji kažejo bolečine, razen tega zvečine ne žrejo oziroma izbruhajo kar so požrli. Vrh tega imajo na koži tako imenovane koprivke, in sicer po plečih, hrbtu in trebuhu; koprivke lahko zaznamo tudi s prsti, če prašiča pogladimo.

Za rdečico obolelega prašiča po navadi kmetje zavijejo v mokro rjuho (često prilijejo vodi tudi kisa ali pa naredijo kar milnico). Vendar tako le ni mogoče povsem ozdraviti živali, pač pa jo moramo zdraviti z antibiotiki in ustreznim serumom. Sploh pa je bolje, če prašiče (nad 3 mesece stare) cepimo proti rdečici, in sicer spomladi ter jeseni.

Za tiskovni sklad so darovali

Ignac Domej, Rinkole 100.—; Maria Trampusch, Lavamünd 100.—; Ana Hutter, Globasnica 100.—; Michael Laura, Ruda 50.—; Peter Hutter, Globasnica 50.—; Ludvig Pörtsch, Sv. Štefan/Sv. Mihael 54.—; Marija Zankl, Šmohor 30.—; Rosa Reichmann, Vrba 30.—; Mathias Fritz, Drobole 30.—; Vinko Levstik, Rim, Italija 20.—; Alojzij Nadrag, Škofiče 20.—; Matilda Mali, Celovec 20.—; Niko Kriegl, Bistrica na Zilji, 20.—; Jože Luschnig, Galicija 20.—; Andreas Oitzl, Ričarja ves, Krainerberg 20.—; Valentin Klemenc, Diča ves 20.—; Peter Smole, Bekštanj 20.—; Apolonija Rupnik, Škocijan 20.—; Mathias Resmann, Reka/(Št. Jakob v R.) 20.—; dr. Pavel Zablatnik, Celovec 20.—; Jože Krainer, Št. Vid (Podjuna) 20.—; Mathias Zeppitz, Škocijan 20.—; Ludvig Augustin, Dobrla ves 20.—; Johan Skutl, Pliberk 20.—; Marija Polzer, Bukovje (Dobrla ves) 15.— šilingov.

Imate doma stare novce?
Kupujemo jih po dogovorjenih cenah.
Poročilo naprošeno na: Woschitz
9020 Celovec, Fischlstraße 29/31.

Aleluja

(Nadaljevanje s 7. strani)

»Kaj neki naj mi dá, ko reva sama nima ničesar!« se bridko nasmehne Boris. »Toda jaz hočem biti kljub temu ubogljiv in priden, ker vem, da je tako prav, obenem pa s tem razveseljujem svojo ljubo mamico«.

Učitelj, ki je med tem pogovorom stal v sobi in vse dobro čul, se nagne skozi okno:

»Boris, ti si dober deček. Le ostani vedno tak in vesela te bo mamica, radi te bodo imeli Bog in ljudje in dobro se ti bo godilo!«

Učitelju Boris kar ni mogel iz spomina in sklenil je napraviti mu vsaj nekoliko radosti. Takoj naslednje dni je od svojih prijateljev nabral nekaj denarja, nekaj si ga je pa pritrgal sam. S to vsoto je nakupil košarico velikonočnih dobrot ter jo poslal Borisovi materi.

Lahko si mislimo, kako sta bila vesela mati in Boris, ko sta imela na Veliko nedeljo poleg srečne medsebojne ljubezni tudi tako nepričakovano okusno »Alelujo« na mizi.

Maščevanje Nila

Saad el Ali, visoki jez, ki je stal Egipt milijardo dolarjev, bo nedvomno prinesel deželi pravi blagoslov. Že zdaj namakajo iz voda Naserjevega jezera 700.000 oralov zemlje skozi vse leto, medtem ko so bili prej kmetje odvisni od Nilovih poplav. Zdaj na teh poljih žanjejo dvakrat na leto.

Po uradnih napovedih bodo s pomočjo vode iz orjaškega jezera iztrgali puščavi milijon fedanov (1 fedan — 42 arov) zemlje. To je šestina vse obdelane zemlje v Egiptu. Vendar bo to dolgotrajen in drag proces. Za zdaj so sklenjene pogodbe za približno 300.000 oralov.

Orjaška elektrarna, ki črpa moč iz jezera, daje letno 10 milijard kilovatnih ur električne energije. To je skoraj neizčrpen vir cenene energije za industrializacijo dežele. Za primerjavo naj bo podatek, da zdaj delata samo dve turbini, ker več elektrike Egipt zdaj ne more porabiti.

Visoki jez pa ne prinaša Egiptu samo blagostanja, ampak tudi vrsto nevšečnosti.

„Egipt je otrok Nila," pravi staro reklo. Nilova voda, ki je vsako leto prihrumela v delto, je najprej sprala s površine slane usedline in z njimi vred odplavila drobne, nadležne polže, ki prenašajo bilharzijo, izredno zahrbtno in v Egiptu močno razširjeno bolezen prebavil in notranjih organov. Nazadnje pa so Nilove vode odložile na zemljo novo plast rodovitnega blata.

Zdaj vsega tega ni več. Nil teče ukročen po strugi, zemlja pa postaja vedno bolj slana. Talno slanico je mogoče odvajati s podzemskimi drenažnimi sistemi, ki so jih začeli graditi. A ti sistemi bodo stali več kakor milijardo dolarjev. Razen tega je treba zemlji že zdaj dodajati veliko več umetnih gnojil, strokovnjaki pa napovedujejo, da bo v prihodnjih letih treba dodajati tudi razne rudninske snovi.

Nilskega blata zdaj ni več, ker visoki jez nima prepustov, skozi katere bi blato lahko odtekalo. Vse usedline zato ostajajo v Naserjevem jezeru. Zaradi tega pa ni prizadeta le plodna delta. Velik del blata je Nil odnašal v morje in to je bil vir hrane za ribe in druge morske živali. Prej so ob sredozemski obali nalovili 18.000 ton rib na leto. Zdaj so ribe praktično izginile — izumrle ali pa zbežale drugam. Morje, v katerega doteka manj sladke vode, pa je vse bolj slano, medtem ko njegovi tokovi spodkopujejo obalo, ker jih več ne zadržuje mogočna sila Nila.

Bistra nilska voda, ki je ne zadržuje težko blato, spodkopuje tudi bregove po vsej dolini od Asuana do morja. Zato so v Kairu že pripravili načrte za gradnjo desetih zaviralnih jezov med Asuanom in Sredozemskim morjem. Gradnja teh jezov bo stala predvidoma 250 milijonov dolarjev.

Medtem se za Visokim jezom počasi nabira voda. Računali so, da bo jezero polno že leta 1970. V resnici pa se bo napolnilo šele do polovice in zdaj napovedujejo, da bo polno leta 1982. V zrak in tla namreč uhaja še enkrat več vode, kot so bili pričakovali. Dokler pa jezero ne bo polno, ne bo mogoče uresničiti načrtov, po katerih bodo spremenili njegovo okolico v zeleno dolino.

Graditelji visokega jezu so ukrotili tisočletni tok Nila in ga uravnali po svoje. Toda Nil se zato maščuje.

A. N.

1. NAGRADNA VELIKONOČNA KOMBINIRANA IZPOLNJEVANKA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
A																	
B																	

Kombinirano izpolnjevanko rešujete tako, da v vodoravne vrste vpisujete posamezne črke spodaj navedenih besed. Številka pomeni mesto črke V POSAMEZNI VODORAVNI vrsti. Pravilno vpisane črke, brane po vodoravnih vrstah, dajo misel iz evangelija.

A — 6 10 4 9 3 14 — pomlad (literarno); 13 1 12 15 — napis na Jezusovem križu; — 17 11 16 5 — gradbeni material; — 8 7 2 — vprašalni zaimek;

B — 16 12 14 11 1 4 5 7 — del rastline; — 10 2 8 3 9 — priložnost, možnost; — 6 15 17 — svetopisemska oseba; — 13 — trdnjava pri šahu.

2. NAGRADNA VELIKONOČNA ZLOGOVNICA

at, cen, ci, da, gal, glje, ja, ja, ja, je, je, kal, ke, ki, la, laj, lem, lev, li, li, li, li, lo, log, lus, ma, ma, ma, mi, mur, ni, or, po, put, ri, ru, sa, skru, sto, stra, tev, to, tus, va, za.

	1	2	
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			

Iz zgornjih zlogov sestavi štirinajst besed naslednjega pomena:

1. kraj Jezusove smrti na križu (2, 8);
2. mesto na Bližnjem vzhodu (7, 2);
3. onečaščenje (8, 9);
4. slovenski komponist (tudi ime celovškega pevskega zbora, čigar pevovodja je bil † dr. France Cigan (4, 6);
5. pravljična dežela (6, 7);
6. verski poglavar lamaizma (5, 2);
7. nekdanja vseučiliška stopnja in kdo jo je dosegel (8, 1);
8. maloazijska pokrajina v starem veku (3, 6);
9. cerkveni instrument (2, 4);
10. belokrvnost (7, 2);
11. Herodiadina hči (1, 3);
12. vodoravno ležeč oblak (2, 6);
13. pokrajina v Sloveniji (4, 6);
14. zdravnik za ustne bolezni (1, 5).

Številke v oklepajih ti povedo, katere črke moraš vstaviti v stolpec 1 in 2. Ce bo rešitev pravilna, ti bodo besede brane navpično dale neko misel iz svetega pisma.

1. Rešitve lahko izrežete ali pa prepišete in pošljete na naslov: UPRAVA „Naš tednik", Viktringer Ring 26, 9020 Celovec, najdalj do 1. maja 1971. Polno sreče!
2. Z eno nagrado sta nagrajeni obe pravilni rešitvi!

Zemlja živi po svoje

Zato jo moramo rahljati — Delovanje bakterij — Imeti mora varovalno kožo

Že vsak kmetovalec, ki skrbno obdeluje zemljo, razlikuje živo od mrtve zemlje. V spodnjih, zbitih plasteh je zemlja mrtva, živa pa je rahlejša vrhnja plast izpod površine, kamor prodira tudi zrak in kjer se razkrajajo odmirajoči ostanki rastlinskih in živalskih teles v črnikasto sprstenino (humus). Samo tu najdejo ugodne življenjske pogoje nešteti mikroorganizmi — bakterije, glivice, alge in praživalce. Ta drobčkana živa bitja, ki jih ni moč opaziti s prostim očesom, sodelujejo pri tvorbi humusnih snovi ter opravljajo neprecenljivo važno delo pri nastajanju rodovitne zemlje. Bakterije so tako majčkene, da bi jih spravili milijardo samo v prostor enega kubičnega milimetra: milijarda teh bakterij pa tehta komaj en miligram. Toda v enem gramu rodovitne humusne zemlje, ki je torej izredno živa, so našteli že kar 5 milijard bakterij; to se pravi, če bi mogli iz 15 cm debele vrhnje plasti na 1 hektaru zložiti vsa bakterijska telesca na en kup, bi ta gmota znašala okrog 80 centov.

In kako raznovrstne specialiste imamo v pestri družbi bakterij — celo take, ki nabirajo dušik iz zraka ter ga predelujejo v spojine, s katerimi se lahko hranijo rastline. V zraku je dušika dovolj, ta zračni dušik

Vsem naročnikom, sotrudnikom, dopisnikom in bralcem želita vesele in blagoslovljene velikonočne praznike

uredništvo in uprava „Našega tednika“

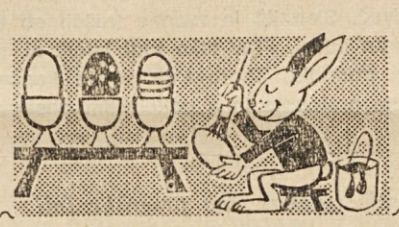

prihaja tudi v zemljo, če je primerno rahla. Rastline ne morejo sprejemati dušika iz zraka, pač pa ga njihove korenine željno použijejo v spojinah, kakršne jim pripravljajo bakterije.

Kakor med bakterijami, najdemo koristne pomočnice za ustvarjanje rodovitne zemlje tudi med glivicami in algami. Znano je, da so prav alge prvi pionirji rodovitnosti na docela opustošenih zemljiščih.

Ponekod, npr. v gozdu, katerega človek ne izkorišča nepremišljeno, ustvarja rodovitnost zemlje narava sama. Živo zemljo, živo prst nahajamo na prirodno zraslih travniških in gozdnih zemljiščih, kjer je zgornja plast prerasla z gostim koreninjem travne ruše ali pa se bogati s humusom, ki nastaja iz listja gozdnega drevja. Narava si prizadeva, da površina zemlje nikjer ne ostane gola, skoraj povsod jo pokriva z zelenjem in humusom — kjer tega ne zmore, se širi puščava. Le pod varovalno odejo ostane zemlja godna, sposobna za rast, delavna, zmerom mlada, zdrava in rodovitna. Godna zemlja je grudičastega zloga, najmanjši drobci prsti se združijo v luknjičave grudice, na katere se pripoje majceni delci humusa; kjer je humus, tam so tudi bakterije. Grudice dajejo zemlji zadostno notranjo površino in torej tudi zadostno sposobnost vsrkavanja vode in hranilnih snovi, po prazninah grudičastega ogrodja se zlahka odceja preobilna voda, povsod prihaja v zemljo tudi zrak. Godna zemlja je prhka, propustna in brez škodljivih kislin ter ima prijeten duh zrelosti in svežine. Kdor pride z njo v dotiko, mora čutiti: to ni mrtva tvarina, to je živa prst.

Človek lahko pospešuje delo narave in pospešuje rodovitnost zemlje, če pozna in se ravna po zakonitostih, ki vladajo v življenju narave. Kako pa delamo celo po vrtovih? Kolikokrat puščamo živo zemljo — in včasih še surovo prekopano — golo v poletni pripeki odprto sušnim vetrovom, da jo žge in mrtviči sonce ter bijejo divje nevihte! Nič ne pomislimo, da tudi živa zemlja kot vsak organizem potrebuje varovalno kožo, skozi katero zemlja neovirano diha, katera pa jo dovolj ščiti proti pekočim žarkom in surovim udarcem vremenskih sprememb. Kaj torej naredi skrben vrtnar? V poletnem času vsako prazno površino, ki je ne utegne kmalu spet zasaditi, brž plitvo pregrebe — tenka plast površinsko prekopane zemlje je tedaj varovalna koža, pod katero se ohrani vsa bujnost v zemlji skritega življenja. Ako pa se ta koža — zaradi hudega deževja ali zalivanja — zaskorji, jo je treba o pravem času spet plitvo (3—5 cm) prerahljati. Pred zimo pa obdelamo zemljo navadno globlje; težke grude se razzebejo in spomladi opazimo na površju spet samo prhko prst, pod to odejo pa se znova ustvarja godna zemlja.

Rodovitnost vrtne zemlje pospešujemo tudi s tem, da varujemo in pospešujemo razvoj koristnih bakterij.

Fizika in kemija sta nas naučili že marsikaj koristnega o obdelovanju zemlje. Toda često se vse preveč pametni in zviška približujemo živi zemlji, gledamo jo le računarsko in s knjigovodsko domišljavostjo, kakor da je ta naša krušna mati le preprost „daj — dam“. V resnici pa je rodna zemlja najbolj darežljiva tistemu, ki jo želi vse bolj spoznati ter jo s spoštovanjem obdeluje in neguje, ker čuti in sodoživlja vse njene žive utripe, ko prihaja pomlad.

Inž. C. J.

Vsem dobrotnikom, sotrudnikom odjemalcem in prijateljem želi veliko veselja, zadovoljstva in miru ob slavnem prazniku zmagoslavno vstalega Zveličarja

DRUŽBA SV. MOHORJA V CELOVCU

- Tiskarna
- Knjigarna
- „Družina in dom“
- Vodstvo dijaških domov

Zadušnica za prof. dr. Cigana na Dunaju

Klub slovenskih študentov na Dunaju je v torek, dne 30. marca 1971, zvečer povabil svoje člane na mašo-zadušnico za pokojnega profesorja dr. Franceta Cigana. Daroval jo je R. D. Viktor Omelko, študent sociologije na dunajski univerzi, v hišni kapeli Katoliške visokošolske mladine (KHJ, 1010 Wien, Ebendorferstraße 8). Vabilu se je odzvalo lepo število dunajskih akademikov in visokošolcev.

Med mašo je nagovoril navzoče kolega Janko Merkač, študent teologije, in z njimi razmišljal o smislu človeške bitnosti.

Po maši se je še v kapeli razvila diskusija o življenju in delu dr. Cigana, ki je kot učitelj in vzgojitelj kljub neštetim težavam in oviram sooblikoval novo generacijo koroškega izobraženstva. Poudarili so, da je bil dr. Cigan zaradi svojega odnosa do mladine pogostokrat izoliran od družbe, ki je zanjo avtoritarnost, neiskrenost in zahrbtnost še zmeraj bolj primerno sredstvo vzgoje kakor odkriti pogovor. Ni torej boljšega spomina na dr. Cigana, kakor prevzeti njegovo znanstveno objektivnost, ohraniti njegovo pedagoško sproščenost, zlasti se ravnati po njegovem vzgledu ob vsakodnevnih medsebojnih odnosih posameznikov in ustanov.

Posvet za zaščito Krasa

Te dni se je na Repentabru pri Trstu končal znanstveni posvet o zaščiti Krasa. Ob koncu je bilo sprejeto zaključno poročilo, ki obsega glavne obdelane dokaze. Med drugim poročilo pravi: »Ugotovljena je bila potreba, da — zaradi temeljne enotnosti kraškega ozemlja — pride do tesnega sodelovanja med občinskimi upravami in strokovnjaki raznih področij — tako Italijani kot Slovenci. Kar zadeva probleme pokrajinskega načrtovanja pa bo treba dati pobudo za razvoj socialnih ustanov v službi prebivalstva, omogočiti bo treba razvoj gospodarskih dejavnosti na osnovi zadružništva ter izboljšati prometne zveze, s čimer bo moč ohraniti naselbine. Do razvoja kraške kulture pač ne more priti brez javnih investicij, ki naj to kulturo podpro.«

Kar zadeva cilje, ki bi jih bilo treba čimprej uresničiti pa poročilo naglaša, da bo treba še nadalje usmerjati napore za uresničitev omrežja muzejev na prostem, podobno kot se je posrečilo — v manjšem obsegu — že članom zadruge »Kraška hiša«. Upoštevati je treba, da dobremu zgledu vedno sledijo podobne iniciative. Zaščititi bo treba obsežnejša okolja kot so cele vasi, ter v to vključiti tudi tradicionalne kulture, ki so vezane na naselbine.

Slovenski predstavniki poudarjajo v poročilu potrebo po večji organiziranosti v študijah urbanističnega, zgodovinskega in naravnega značaja tako, da bo pisano dokazano gradivo predstavljalo osnovo za zaščito Krasa. Vsi zbrani podatki se morajo upoštevati tako pri urbanistično-ozemeljskem kot gospodarsko-socialnem načrtovanju. To načrtovanje ne sme biti več pripuščeno naključju, temveč mora biti vzporejeno z vsem življenjem Krasa. V načrtovanje pa bo treba vključiti tudi dozdaj nenadzorovano priseljevanje nekmečkega prebivalstva, ki podira prejšnje ravnotežje ne da bi vzpostavilo novo, ki naj bi odgovarjalo današnjim zahtevam človeka, ki na Krasu živi. Zagotovljena mora tudi biti učinkovitost določb, ki obvezujejo urbanistične načrte kot tudi dejanska zaščita kraških spomenikov. Za nekatere od teh in za določena krajinska področja bo treba tudi izvesti točno določen ozdravitveni načrt.

Obisk italijanskega veleposlanika v Celovcu

Novi italijanski veleposlanik v Avstriji dr. Enrico Aillaud je v spremstvu svojega tajnika dr. Vittorie de Mora in italijanskega generalnega konzula na Koroškem dr. Marcantonia Veniera minuli četrtek uradno obiskal deželnega glavarja Hansa Simo. Ob tej priložnosti sta tako italijanski veleposlanik kot deželni glavar poudarila dobrososedske odnose med deželama v prostoru Alpe—Jadran.

Še istega dne je deželni glavar priredil na čast italijanskega veleposlanika velik uradni sprejem, na katerega so bili povabljeni častni gostje javnega, kulturnega in političnega življenja. Na sprejem sta bila povabljena tudi predstavnika obeh slovenskih organizacij.

IZREDNA UGODNOST ZA OBISK SORODNIKOV IN PRIJATELJEV V ZDA IN KANADI

Prevoz z letalom BOEING 747. Ljubljana — Washington

Odhod 13. avgusta. Možnost za udeležbo na posvetitvi slovenske kapele v Washingtonu 15. avgusta.

Povratek 19. avgusta iz Toronta v Ljubljano.

Cena 8.650 šilingov (5000 din). Za otroke do 12. leta večji popust.

Prijave sprejema uredništvo Družine, Cankarjevo nabrežje 3. 61000 Ljubljana, Jugoslavija. Tu dobite podrobnejša navodila. Prijave sprejemamo do zasedenosti mest v letalu. Zato ste vabljeni, da se čim prej prijavite.

Razstava „Orožje in bojna oprema“ v Ljubljani

V arkadah, razstavišču Narodnega muzeja v Ljubljani, so odprli prvo letošnjo razstavo „Orožje in bojna oprema od naselitve Slovencev do konca 17. stoletja“. Z drugimi besedami bi lahko rekli, da je to razstava orožja, ki ni več za smrt.

Na ogled je 266 restavriranih primerkov orožja in bojne opreme. Razstavo tokrat nadvse funkcionalno dopolnjujejo nove vitrine (delo arh. Simčiča, ki je tudi likovni oblikovalec razstave in kataloga).

Razstava je postavljena v počastitev 150-letnice Narodnega muzeja in ima dvojni namen: splošni kulturnozgodovinski oris opreme in oborožitev bojevnikov ter razlago o zvrsteh orožja, ki je bilo v rabi na ozemlju današnje Slovenije. Strokovno delo zanjo je opravil kustos Ferdinand Tancig, ki je tudi avtor študije, objavljene v katalogu k razstavi.

Vsak četrti Avstrijec alergičen

Na Dunaju so ustanovili medicinsko združenje za boj proti alergijam (preobčutljivost). Povod je dovolj resen: vsak četrti Avstrijec je alergičen, vsak deseti pa zaradi alergije redno obiskuje zdravnika.

Alergije so vedno bolj razširjena in vse pogostnejša bolezen, kajti človek 70 let je zaradi svojih življenjskih navad in razmer vedno bolj podvržen alergijam. Slab zrak, kemikalije v živilih, vsa mogoča kozmetična in čistilna sredstva, oblačila iz umetnih vlaken — vse to lahko izzove alergijo. Ne tako zelo razširjene, toda zelo neprijetne so alergije na zdravilne preparate. Posebno nevarna je alergija na penicilin — lahko povzroči tudi smrtni šok. Na novo ustanovljeno društvo namerava ljudi poučiti o alergijah in usposobiti še več zdravnikov za to področje.

Električne inštalacije popravila vseh strojev in naprav izvede

podjetje za elektrotehniko

Ing. A. Schlapper

strokovna trgovina in delavnica

ŠT. JAKOB V ROŽU

Telefon 0 42 53 — 216

Vesele velikonočne praznike želi vsem odjemalcem, prijateljem in znancem

krojaštvo WEISS

ŠT. JANŽ — CELOVEC

Kmetijsko-gospodinjski šoli

V ŠT. JAKOBU V ROŽU
IN V ŠT. RUPERTU
PRI VELIKOVCU

želita svojim dobrotnikom kot tudi sedanjim in nekdanjim gojenkam vesele in blagosloljene velikonočne praznike ter obilo pirhov in potic.

ZA LEPO SLOVENŠČINO:

Časnikarski in knjižni jezik

Na enem izmed zadnjih kulturnih večerov, ki jih je v Buenos Airesu (Argentina) organizirala Slovenska kulturna akcija, je pisatelj Joža Vombergar (nam znan po dramatizaciji Levstikove povesti „Martina Krpana“, ki smo ga videli v celovškem Mestnem gledališču v odlični izvedbi naših domačih igralcev) predaval o slovenskem slovničnem in časnikarskem jeziku. Danes objavljamo primer razlike med obema: kako se piše in kako bi se slovnično moralo pisati. V prijetnem slogu, polnem humorja, nam Vombergar predstavlja poročilo občnega zbora lovskega društva. Takole se glasi:

V ČASNIKARSKEM IZRAZOSLOVJU

POROČILO IZVANREDNEGA OBČNEGA ZBORA LOVSKEGA DRUŠTVA „POD TO GORO ZELENO“

(Po tajniškem zapisniku)

Dne... ob osmi uri zvečer se je vršil izvanredni občni zbor lovskega društva „Pod to goro zeleno“, čigar potek je bil sledeči:

Točno ob osmi uri zvečer otvori gospod predsednik dr. Ivo Veper izvanredni občni zbor in ugotovi, da se glasom pravil, ki zahtevajo za tak slučaj dvetretjinsko večino navzočega članstva, radi nedostajajočega števila istega občni zbor ne more vršiti, zaključi občni zbor in objavi, da se taisti vrši pol ure kasneje na taistem kraju ob sleherni udeležbi članov, kot predvidevajo društvena pravila.

Po preteku polurnega odmora gospod predsednik dr. Ivo Veper ponovno otvori izvanredni občni zbor, pozdravi navzoče člane, ki se jih je med tem že več nabralo in najavi dnevni red, ki se sestoji iz samo ene točke: kako rešiti problem društvene discipline.

Gospod predsednik sam kot prvi povzdigne glas in drži sledeči, globoko zasnovani govor: Dragi prijatelji! Kakor ste že sami sprevideli z odborovih pozivov na ta izvanredni občni zbor, za katerega je bilo najavljeno, da se vrši nocoj, za slučaj dežja pa teden pozneje ob taisti uri in na taistem kraju, se gre zato, da se reši akutni problem članske discipline, za katero vsi vemo, da se nahaja v zelo kritičnem stanju. Gre se zato, da naše društvo obdržimo pri življenju ali da nam klaverno premine. Pod kritičnim stanjem društvene discipline razumemo bridko dejstvo, da je društveno članska zavednost globoko padla, padla takorekoč na nulo. Že dejstvo samo, da je celo na ta občni zbor prišlo tako pičlo število članstva, nam to dokazuje. Res so gotovi člani opravičeno izostali: Šepec, na priliko, si je, okoli hiše skakaje zlomil nogo, trije drugi so zboleli na gripi, eden na revmatizmu. Ostali pa bi lahko prišli, saj so dočasno sprejeli poziv. To me res čudno dojmi. Upam, da zakasnelim ali sploh ne prišlim ne bom po krivici predbacival brezbrižja za društvene smotre.

Članska disciplina je jamstvo za prospeh vsakega društva, če jo ni, je znak propadanja društva. Ako bomo še kolebali med da in ne podvzetjem potrebnih mer, se bali povedati nedisciplinirnim članom, kar jim gre, ne bo nobenega izgleda za kako lepšo bodočnost društvenega življenja. Kar bi radi na vsak način dosegli je to, da ohranimo društvo živo in delavno, da ga spet poživimo. Da bo spet kakor nekoč, še do nedavnega, ko je uživalo sloves daleč naokrog. Ko so še nekaj veljali pri nas principi poštenja in legalnosti. Danes dobivamo od strani oblasti vedno več opominov kar se tiče divjega lova... Ponašali smo se tudi z lepimi kulturnimi podvigi, celo na dramatičnem polju, za priliko, ko smo postavili na deske prelepo Jozlečevo tragedijo: „Veselja polni lov na divjega mrjasca.“ Sodelovali smo tudi pri Društvu za varstvo živali, pomagali gasilcem, ne le na veselicah, tudi pri ognju. A danes? Naši člani se ne brigajo niti za svoje društvo več.

Idealizem je izginil iz naše srede... A ne izgubljajmo nade. Vse je še možno popraviti. A kako? Da pogruntamo pravo rešitev, s skupnim naporom, je odbor, v očigled žalostnemu stanju discipline, smatral za nujno podvzeti vse tozadevne mere, kar je zdaj vzajemna naloga občnega zbora in odbora, da se temu zlu pride v okom in da se ponovno poživi vsestransko društveno življenje. Ipak je med nami še dokaj članov, ki jim je mnogo ležeče na tem, da se sedanje bolestno vzdušje popravi. To pa je možno le, če se spet dvigne društveno moralo. Zdaj je treba polagati važnost baš na to točko. Radi tega naj vsak zavedni član vse stori od svoje strani, kar zamore. Čim to dosežemo, bomo spet v stanu ponašati se, da je naše lovsko društvo kinč vseh društev v smislu članske discipline. Zato premislimo, se razgovorimo, osobito zdaj, ko nam je to že daleko potrebnejše z ozirom na delavni program, ki ga zasleduje naše društvo in na katerem zdaj intenzivno dela naš odbor. Če z ozirom na naš dosedanji sloves kaj držimo, vas pozivam: vzemimo se skup, pa na delo veselo! — Nato da to reč v debato.

Po oduševljenem odobravanju predsednikovega govora se pojavi k besedi Šperovec Jaka in pravi, da so ga predsednikove besede globoko dirnile. Da je društvena disciplina res na psu, je izven debate. Da se temu izbegne, je treba podvzeti naravnost drastične mere proti dotičnim, ki omalovažujejo članske dolžnosti. Zato stavi predlog, naj se nedisciplinirane člane kratkim potom izključi in naj se njih izključitev objavi potom časopisov in radia in končno še po pošti.

Za njim se pojavi k besedi Tone Frlinc, rekoč, da se odločno protivi Jakovem predlogu. Da je Jaka osel, pravi in da tudi ne deli mnenja s predsednikom, da je stanje članske discipline porazno za društvo. Člani bi gotovo z večjo zadovoljnostjo sodelovali, če bi bil delavni program bolj pester. Če se člane izključi, kdo bo pa še delal v društvu? Izključevanje je proti pravilom, če se preje člane predhodno ne pozove, da naj se izjavijo, ali hočejo ostati v društvu ali samovoljno izstopiti.

A Šperovec se ne da ugnati in ostaja pri svojem predlogu, tudi če bi nihče ne glasoval zanj. Pravi, da Jakovo mnenje, da odbor ne nudi članom dovolj pestrega programa, ne odgovarja resnici. V pretečnem letu je bilo nebroj lovskih veselic, da ne prezre slavlja ob priliki dvajsetletnice društva. A ker se člani niso odzvali pozivom odbora da bi stregli gostom, ampak so rajše sedeli pri mizah in pili, očividno niso izpolnili članskih dolžnosti in so še pustili, da so jim odborniki stregli in se naravnost potili pri tem delu. Člani pa so še zabavljali čeznje — lastnoročno jih je slišal — ento ven z njimi!

Jedva Jaka izusti te besede, že nastane vik in krik in gospod predsednik opetovano zvoni in poziva k miru. Ko se hrup nekolikanj poleže, začno od vseh strani padati predlogi za in proti izključitvi. Pred, za in ob dvorani se nabere truma radovednežev, a jih zboraši ne zaznajo. Spet povzame besedo predsednik, a ga zboraši stalno prekinjajo z medklici. Naposled spregovori Miha Bezljaj, ki je malo preje prisedši doznal od ostalih, zakaj se gre. Njegov prodiren glas prekriči vse in vsi postanejo pozorni nanj. Pravi, da se mu predloga njegovih dveh predgovornikov zdita obraz patološkega vzdušja v društvu in da se to ozdravi, je treba društvo odpraviti.

Bezlajev predlog je še bolj razvnel zburjene duhove in vse predsednikovo pozivanje k miru je bilo odvišno. Slednjič je vrgel zvonec ob tla in razočaran odmaglil. Istotako tudi tajnik ni mogel zaključiti poročila. Zborovanje je završil vseobči pretep in policijska intervencija.

POSLOVENJENO

POROČILO O IZREDNEM (ALI POSEBNEM) OBČNEM ZBORU LOVSKEGA DRUŠTVA „POD TO GORO ZELENO“

(Po tajniškem zapisniku)

Dne... ob osmih zvečer je bil izredni (posebni) občni zbor Lovskega društva „Pod to goro zeleno“. Potekal je v temle redu:

Ob osmih zvečer naznani predsednik dr. Ivo Veper začetek izrednega občnega zbora in ugotovi, da ga po pravilih društva, ki za tak primer določajo, da mora biti navzočih dve tretjini članov, ne more nadaljevati. Zato ga sklene in napove, da se bo občni zbor začel pol ure pozneje na istem kraju ob vsaki udeležbi članov, kot določajo društvena pravila.

Po preteku pol ure predsednik vnovič naznani začetek izrednega občnega zbora, pozdravi navzoče člane, katerih se je medtem že več nabralo, in napove dnevni red, ki vsebuje le eno vprašanje: kako poživiti društveno disciplino.

Najprej spregovori predsednik in v tehtno utemeljenem govoru pove tole: Dragi prijatelji! Kakor ste že sami uganili (spoznali) iz odbornikovih vabil na ta izredni občni zbor, za katerega je bilo rečeno, da bo nocoj, če pa bo dež, pa teden pozneje ob isti uri in na istem kraju, gre zdaj za rešitev perečega vprašanja, o članski disciplini, za katero vsi vemo, kako je slaba. Gre za to, da naše društvo obdržimo še živo in nam klavrno ne premine. S slabostjo društvene discipline mislimo na žalostno resnico (dejstvo), da je društvena zavednost članov zelo splahnela, tako rekoč popolnoma izginila. Že samo to, da je na ta občni zbor prišlo tako malo članov, nam to dokazuje. Res nekateri upravičeno manjkajo: Šepec na priliko si je, okoli hiše skakaje, zlomil nogo, trije drugi so zboleli za gripo, eden za revmatizmom. Drugi pa bi bili lahko prišli, saj so pravočasno prejeli vabila. To mi napravlja čuden vtis. Upam, da zapoznelim ali sploh ne prišlim ne bom po krivici očital brezbrižja do društvenih ciljev. Članska disciplina je poroštvo za napredek vsakega društva, če pa je ni, je to znamenje propadanja. Če bomo še omahovali med odločnostjo in neodločnostjo do potrebnih ukrepov, se bali nerednim članom povedati, kar jim gre, ne bo nobenega upanja za kako boljšo prihodnost v društvenem življenju. Vsekakor moramo društvo ohraniti živo in delavno in ga spet poživiti. Da bo spet tako, kot je bilo nekoč, še do predkratkim, ko je uživalo velik ugled, ko so še kaj veljale pri nas vodila poštenja in zakonitosti. Danes pa nam oblast pošilja čedalje več opominov glede na divji lov... Ponašali smo se tudi z lepimi in velikimi kulturnimi dejanji, celo na dramskem področju, ko smo na primer postavili na oder prelepo Jazbečevo žaloigro: „Veselja polni lov na divjega merjasca.“ Sodelovali smo tudi pri Društvu za varstvo živali, pomagali gasilcem, ne le na veselicah, temveč tudi pri požarih. A danes? Naši člani se ne menijo niti za svoje društvo več. Idealizma med nami ni več... A ne obupavajmo! Vse je še mogoče popraviti. Toda kako? Da skupno premislimo in poskusimo najti pravo rešitev, je bil odbor vpričo žalostne resnice glede društvene discipline mnenja, da je nujno potrebno napraviti vse potrebne korake v ti zadevi, in to je zdaj skupna naloga odbora in občnega zbora, da to zlo odpravi in vnovič poživi društveno življenje. Je pa med nami vendar še precej članov, ki jim je veliko do tega, da se sedanje neurejene razmere urede. To pa je mogoče samo tedaj, če poživimo društveno zavednost med člani. Zdaj je treba poudarjati prav to vprašanje. Zato naj vsak zaveden član stori vse, kar je v njegovi moči. Kakor hitro bo to doseženo, se bomo spet mogli ponašati, da je naše lovsko društvo cvet vseh društev v zadevi članske discipline. Pomislimo torej in se pogovorimo, zlasti zdaj, ko nam je to še mnogo potrebneje zavoljo delovnega načrta, ki ga hoče uveljaviti naše društvo in ga naš odbor pridno izdeluje. Če s pogledom na naš doslejšnji ugled kaj damo nase, vam kličem: poprimimo in — veselo na delo! — Nato da to zadevo v pretres.

Po navdušenem odobravanju predsednikovega govora prosi za besedo Šperovec Jaka in pravi, da so ga predsednikove besede močno ganile. Da je društvena disciplina res slaba (zanič), ni dvoma. Za odpravo tega zla je treba napraviti odločne ukrepe proti tistim, ki zanemarjajo članske dolžnosti. Zato predlaga, naj občni zbor neredne člane na kratko črta iz društva in naj ta izbris sporoči v časnikih, po radiu in končno še po pošti.

Za njim se oglasi Tone Frlinc in pravi, da se odločno upira Jakovemu predlogu. Jaka je osel, pravi, in da se tudi ne strinja s predsednikovim mnenjem, da je članska nerednost tako škodljiva društvu. Člani bi gotovo z večjim veseljem sodelovali, če bi bil delovni program bolj pisan (raznovrsten). Kdo bo pa še delal v društvu, če bodo člane metali iz njega? Črtanje članov iz društva bi ne bilo v skladu s pravili, če bi jih prej ne povabili, naj povedo, ali žele ostati v društvu ali prostovoljno izstopiti.

A Šperovec se ne da ugnati in vztraja pri svojem predlogu, tudi če bi nihče ne glasoval zanj. O Jakovem mnenju, da odbor ne nudi članstvu dovolj raznovrstnega programa, pravi, da se ne zlaga z resnico. V preteklem (minulem) letu je bilo polno lovskih veselic — da ne pozabi omeniti slavnosti ob dvajsetletnici društva. A ker člani niso poslušali odborovih odredb (prošenj, naročil), da bi stregli gostom, temveč so rajši sedeli pri mizah in pili, očitno niso izpolnili članskih dolžnosti in si še dovolili streči po odbornikih, ki so se kar potili pri tem delu. Člani so vrh tega še zabavljali nanje — sam jih je slišal — zato ven z njimi!

Komaj Jaka spregovori te besede, že nastane vik in krik in predsednik neprestano zvoni in prosi, naj se pomirijo. Ko se hrup nekolikanj poleže, se oglašajo od vseh strani s predlogi za izbris članov in proti njemu. Pred dvorano, za njo in ob njej se nabere gruča radovednežev, a jih zborovavci ne opazijo. Spet povzame besedo predsednik, a mu zborovavci neprestano segajo v besedo. Naposled spregovori Miha Bezljaj, ki je nekoliko prej prišel in od drugih zvedel, za kaj gre. Njegov prodirni glas prevpije vse in zbudi splošno zanimanje. Pravi, da se mu predloga obeh govornikov pred njim zdita kakor odsev bolnih (nerednih) razmer v društvu, in če hočejo to ozdraviti, naj se društvo razide.

Bezljajev predlog je še bolj razvnel zburjene duhove in so predsednikovi klici k pomirjenju bili odveč. Slednjič je zvonec treščil ob tla in razočaran odšel. Prav tako tudi tajnik ni mogel skleniti poročila. Zborovanje se je končalo s splošnim pretepom in s policijskim posegom.

Vesele velikonočne praznike želi vsem znancem in odjemalcem

MIZARSTVO

SKIAS

BLATO PRI PLIBERKU

HRANILNICA IN POSOJILNICA

BISTRICA na ZILJI

želi vsem članom in vlagateljem vesele velikonočne praznike

Kmečko-gospodarska zadruga BRNCA

želi vsem svojim članom in odjemalcem vesele velikonočne praznike

Svojim odjemalcem želi vesele velikonočne praznike

KMEČKO-GOSPODARSKA ZADRUGA

r. z. z o. j.

Št. Jakob v Rožu

VSEM CENJENIM ODJEMALCEM PRIJATELJEM IN SVOJIM USLUŽBENCEM želi

veselo Veliko noč

FRANC GASSER

tesarstvo

BILČOVS (LUDMANNSDORF) 26

Telefon 0 42 28 — 24 19

HRANILNICA IN POSOJILNICA

VELIKOVEC

želi vsem članom in vlagateljem vesele velikonočne praznike

HRANILNICA IN POSOJILNICA

LEDINCE

želi svojim članom in vlagateljem veselo Veliko noč

Vnetje ni vedno škodljivo

Že stoletja se zdravniki sprašujejo, ali je vnetje za organizem koristno ali škodljivo. Da bi odgovorili na to vprašanje, je nujno potrebno — kakor je povedal **dr. Hoff**, iz čigar referata smo povzeli glavne dele — ugotoviti, kaj je namen vnetja.

Zanimivo je, da bolniki menijo, da je vnetje znamenje bolezni (na primer pri pljučnici ali pri vnetju želodčnega mehurja), medtem ko zdravniki že od Hipokrata naprej menijo, da je vnetje znamenje zdravljenja. Tako poudarja ta starogrški zdravnik, ki je živel v četrtem stoletju pred Kristusom, da je vnetje nekakšno kuhanje, pri katerem se uničijo škodljive snovi.

Nalezljivi virusi vplivajo na organizem

Da se tkivo ali organ vnameta, je potrebno, da nekaj deluje nanju, na primer razni mikroorganizmi (nalezljivi virusi), njihovi strupi in kemične snovi, ki nastajajo v samem organizmu ali prihajajo vanj od zunaj. Vsem tem »izzivalcem« odgovarja organizem z vnetjem; to je dokaz, da so činitelji samo zunanji, niso pa pravi vzroki procesa, ki ga v medicni imenujejo vnetje. Res je, že slavni patolog Virhov je trdil, da ni vnetja brez vzrokov, toda njegov pravi vzrok ni zunanji činitelj, le-ta je pravzaprav v samem tkivu, kjer nastane vnetje. Kako bi lahko drugače pojasnili, da so virusi na primer dneve in tedne na mandljih, pa ne izzovejo vnetja, nato pa nenadoma prav zaradi teh virusov pride do vnetja. Res je, da lahko domnevamo, da so postali virusi medtem bolj strupeni (virulentni) ali da so se jim pridružili novi, nevarnejši, toda če se odpornost tkiva proti njihovemu škodljivemu delovanju ne bi spremenila, bi ne moglo priti do vnetja. Dejstvo, da minejo mnoga vnetja sama od sebe, brez zdravljenja, dokazuje, da je vnetje samoobramba organizma proti škodljivemu delovanju zunanjih činiteljev in da je zato koristno zanj.

Ves organizem sodeluje pri vnetju

Čeprav je vnetje lokalni omejen proces v tkivu, opazen po raznih morfoloških spremembah (pordelost in otekanje tkiva, povečano število belih krvnih telesc v njem itd.), obstaja tudi tako imenovana molekularna patologija vnetja, to so fizikalnokemijski procesi, ki se pri njem odigravajo in ki dokazujejo, da gre za urejen biološki proces.

Za organizem je vsekakor pomembno, da povzroči lokalno in omejeno vnetje reakcijo vsega organizma (bolnik ima vročino, počuti se nerazpoloženega), ki poteka vzporedno s spremembami v vnetem tkivu (pordelost, otekanje, bolečine, nepravilno delovanje tkiva in njegova zvišana temperatura). Pri tem lahko ugotovimo tudi mnoge druge spremembe, ki dokazujejo, da sodeluje ves organizem pri vnetju, ki je pravzaprav le v enem izmed njegovih delov. Sočasno se namreč poveča promet raznih snovi v telesu, spremeni se količina sladkorja in zmanjša količina holesterina v krvi, medtem ko se poveča število belih krvnih telesc v periferni krvi. Velika podobnost je med splošno reakcijo organizma na vnetje in samim lokalnim vnetjem. Vnetje povzroči splošno reakcijo, le-ta pomaga in uravnava lokalno vnetje. Medtem ko se pojavlja vročina kot izraz splošne obrambne reakcije, pride na samem kraju vnetja do pordelosti in povečane temperature tkiva kot dokaz lokalne obrambe tkiva pri vnetju.

Preveč strupeni virusi

Res je sicer, da lahko nastane lokalno vnetje (na primer, če se zbodemo s trnom v prst) brez splošne reakcije organizma. Po drugi strani pa se lahko pojavi splošna reakcija organizma na vnetje, čeprav sploh ni lokalnega vnetja (na primer pri izdiranju pokvarjenega zoba, ko prodirajo nalezljivi virusi v krvni obtok).

Čeprav je vnetje pravzaprav obramba organizma pred škodljivimi vplivi in je v bistvu izraz samozdravljenja, mu je treba v nekaterih primerih pomagati (z vbrizgavanjem beljakovin). Primeri pa se, da je vnetje tako hudo, da ogroža ves organizem — tedaj ga je treba preprečiti z antibiotiki). Vnetje utegne biti zelo nevarno za organizem, če so na primer nalezljivi virusi preveč strupeni, tako da jih obrambne moči organizma ne morejo uničiti, ali kadar je organizem izčrpan in nima moči, da bi se borili proti povzročiteljem vnetja (po hujši bolezni, pri majhnih otrocih ali starcih). Med vnetjem lahko pride do alergične reakcije, ki lahko privede tudi do hudega stanja šoka.

Razumljivo je torej, da je vnetje koristno za organizem — vsaj ponavadi, saj je izraz njegove obrambne moči pred škodljivimi vplivi in pogosto privede do samoozdravljenja. Le včasih, kadar so razmere neugodne, je treba vnetje preprečevati, predvsem kadar je organizem preveč slaboten, da bi se uspešno boril proti premočnim in škodljivim vplivom. Dr. Hoff

Izvoz avstrijskega lesa v Italijo in Jugoslavijo padel

Avstrijski izvoz rezane smrekovine v novembru 1970 je bil v primerjavi z oktobrom z 292.026 kubičnih metrov še kar znaten, od 1946 ga je v istem mesecu presegel le izvoz v letih 1966 in 1968. Nazadovanju za 8607 kub. metrov ali za 2,9 odstotka — v prejšnjem letu je znašalo 14,2 odstotka — so vzrok predvsem **manjše dobave Italiji** (manj 11.505 kubičnih metrov ali 6,4 odstotka). To nazadovanje je lahko le delno izenačil **povečan izvoz preko Trsta (tranzit) in v Saudsko Arabijo** (skupno več za 2773 kubičnih metrov ali 64,6 odstotka).

V novembru se je zmanjšal tudi še **izvoz v Jugoslavijo,** vključno tranzit, kot tudi v dežele Perzijskega zaliva, nasprotno pa je narasla prodaja v Grčijo, Zahodno Nemčijo, v Iran in na Malto. Izvoz v Švico je ostal isti kot v prejšnjem mesecu, rahlo izboljšanje v prodaji avstrijskega lesa so zaznamovali glede Holandske, Madžarske, Alžirije, Izraela in Libije.

Od januarja do novembra 1970 je dosegel izvoz rezane smrekovine 3,105.733 kubičnih metrov, to je za 278.959 kubičnih metrov ali za 8,2 odstotka manj kot 1969, vendar za 217 tisoč 737 kubičnih metrov ali 7,5 odstotkov več kot v istem obdobju 1968.

Avstrija je od januarja do novembra 1970 največ rezane smrekovine izvozila v dežele EGS (Evropske gospodarske skupnosti), na katere je odpadlo 2,542.121 kubičnih metrov ali 81,8 odstotka (1969: 2,875.817 kubičnih metrov ali 84,4 odstotka). Dežele EFTA (Evropsko združenje za svobodno trgovino) so udeležene s 155.099 kubičnih metrov ali 5 odstotkov in dežele vzhodnega bloka s 14 tisoč in 63 kubičnih metrov oziroma 0,5 odstotka. V druge evropske dežele, vključno tranzit preko Trsta in Jugoslavije, so izvozili 229.709 kubičnih metrov ali 7,4 odstotka (166.331 kubičnih metrov ali 4,9 odstotka) in v izvenevropske dežele 165.741 kubičnih metrov ali 5,3 odstotka (202.910 ali 6 odstotkov).

Izvoz obtesanega stavbnega lesa je proti prejšnjemu mesecu nekoliko narastel, v obdobju od januarja do novembra 1970 pa močneje zaostal za isto dobo leta 1969. Izvoz jamskega lesa je od januarja do novembra 1970 dosegel le dve tretjini količine 1969.

X. jubilejni spomladanski sejem v Kranju od 10. do 19. aprila 1971

Letošnja spomladanska sejemska prireditev v Kranju — **X. jubilejni spomladanski sejem** od 10. do 19. aprila, bo prva prireditev, ki jo organiziramo že na novih sejemskih prostorih, v Savskem logu v Kranju (ob levem bregu reke Save pri elektrarni oziroma nasproti tovarne Tekstilindus).

Z ozirom na to, da v Savskem logu še niso dokončani sejemski prostori, organiziramo tokrat tekstilni del sejma še v Delavskem domu, kjer smo doslej organizirali vse lokalne sejme. Z otvoritvijo novih sejemskih prostorov v Savskem logu smo povečali razpoložljive sejemske prostore, in sicer napram letu 1970 notranje od 1250 na neto prodanih prostorov 1995 in zunanje od 300 m² na 3030 m², kar pomeni, da je notranjih prostorov za 60% več, zunanjih pa celo za 300%.

Na sejmu sodeluje skupaj 65 razstavljalcev, od katerih je 29 zasebnih obrtnikov. Število razstavljalcev bi bilo vsekakor lahko znatno višje, vendar na sejem nismo mogli sprejeti vseh zainteresiranih, ker nekateri razstavljalci sodelujejo na razmeroma velikih površinah.

V Delavskem domu bodo razstavljalci sodelovali s tekstilom, obutvijo, usnjeno galanterijo in živili. V Savskem logu pa bo vse ostalo: vsi industrijski izdelki, gospodinjska in stanovanjska oprema, razna galanterija, kmetijska mehanizacija in motorna vozila domačih in tujih proizvajalcev ter drugo.

Poudarek na tem sejmu je izredno velik izbor kmetijske mehanizacije, orodja in drugih motornih vozil. Na sejmu sodelujejo tudi tuji razstavljalci, ki bodo razstavljali in prodajali predvsem kmetijske stroje, orodje in drugo opremo.

V času sejma bo tudi modna revija, na kateri sodeluje 40 domačih in tujih proizvajalcev tekstila, konfekcije, obutve in drugih artiklov. Revija bo vsak dan ob 18. uri v avli Skupščine občine Kranj.

Sejem bo dnevno odprt od 8. do 19. ure, otvoritev pa bo v soboto, 10. aprila 1971, ob 10. uri dopoldne.

Zakaj moramo zemljo gnojiti

Zelene rastline, h katerim prištevamo tudi naše kulturne (travniške) rastline, ki nas predvsem zanimajo, so žive stvari in potrebujejo zatorej poleg svetlobe, toplote in zraka tudi hrane za svoj obstoj in razvoj. Kakor pa se rastlinsko življenje bistveno razlikuje od živalskega, prav tako je tudi rastlinska hrana različna od hrane, ki služi živalstvu za živež. Dočim se namreč hranijo živali samo in izključno z organskim živežem, t. j. s hrano, ki je vzeta naravnost ali posredno iz rastlinstva, služijo zelenim rastlinam za živež edinole neorganske ali rudninske snovi, ki sestojita iz njih zemlja in zrak.

Zelene rastline zajemajo za svoj živež iz zemlje in zraka vse snovi, ki se iz njih gradi rastlinsko telo. Te snovi so: voda, ogljikova kislina, dušik, fosforjeva kislina, kalijev okis ali kalij, natrijev okis ali natron, železov okis, apno, magnezija, žveplena kislina, kremenčeva kislina in klor. Potemtakem se gradi rastlinsko telo v bistvu iz dvanajsterih neorganskih snovi, ki služijo obenem za hranine rastlinam in se imenujejo rastlinske hranine. Vse te snovi so, če izvzamemo natrijev okis ali natron in kremenčevo kislino, za rast in razvoj zelenih rastlin neobhodno potrebne; zato pa tudi ne smemo niti ene izmed njih pogrešati v tleh oziroma v zraku, ker bi bilo sicer v prav resni nevarnosti življenje naših kulturnih rastlin.

Od hranin, ki jih potrebujejo za zgradbo svojih teles, zajemajo zelene rastline za svoj živež naravnost oziroma neposredno iz zraka samo ogljikovo kislino. Z vsemi ostalimi rastlinskimi hraninami pa zalaga rastline zemlja.

Obdelovanje zemlje bi bilo mnogo preprostejše in bi se moglo izvajati veliko ceneje, če bi bile zastopane rastlinske hranine v zemlji in zraku v neizčrpnih množinah. To pa ni tako. Z večino rastlinskih hranin sta sicer zemlja in zrak tako bogato založena, da se ni bati, da bi jih rastlinstvo v doglednem času izrabilo oziroma použilo. Tako npr. je vode pri rednih (normalnih) razmerah dovolj v tleh in se zavoljo tega često izkaže potreba, da se mora z izsuševanjem odvajati iz zemlje, nego da bi bilo treba polja in travnike umetno namakati, četudi se travnikom namakanje izvrstno prilega. Tudi ogljikove kisline ne bo zmanjkalo v zraku, dokler bo svet stal v taki obliki, kakršen je. Prav tako je železa, magnezija, žveplene kisline in klora dovolj v tleh in so rastline s temi hraninami preskrbljene za tisočletja. Z nekaterimi rastlinskimi hraninami pa je rodna plast zemlje prav skromno založena ali pa so v njej v taki obliki, da pri izdatnejšem obdelovanju zdaleč ne zadoščajo potrebam žlahtnih rastlin. Zlasti primanjkuje v tleh dušika, fosforjeve kisline, kalija ter ponekod tudi apna. Teh hranin je pogostoma tako malo v tleh, da bi jih kulturne (umetno gojene) rastline prav kmalu izčrpale do skrajnih mej, če bi jih ne nadomestovali; in nadomestujemo jih, kakor je znano, z gnojenjem.

Potemtakem je glavni namen gnojenja v tem, da preskrbujemo žlahtne rastline s prepotrebnimi hraninami, ki jih v tleh ali primanjkuje ali pa so v tleh v taki obliki, da se z njimi ne morejo v zadostni meri rastline okoristiti, zaradi česa jih je treba zemlji redno dovajati. K tem rastlinskim hraninam prištevamo, kakor smo rekli, dušik; fosforjevo kislino, kalij in apno. In prav v tem, da je teh hranin premalo v tleh ali pa da so rastlinam nedostopne, je njihova velika važnost za prehranjevanje rastlinstva, ker te niso rastlinam nič manj, pa tudi nič bolj potrebne kakor katerakoli prej imenovanih rastlinskih hranin. T.

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE ŽELI

Dr. Janko Tischler

ODVETNIK

CELOVEC
8.-Mai-Straße 16

Vsem dragim prijateljem, znancem, odjemalcem in gostom veselo Veliko noč

trgovina in gostilna

Janko Ogris

p. d. MIKLAVŽ BILČOVS
Telefon 0 42 28 — 23 14

Vesele velikonočne praznike želi vsem svojim odjemalcem in prijateljem

Čevljarstvo in trgovina s čevlji

Franc TOMASCH

ŠT. LIPŠ pri DOBRLI VESI

HOTEL KOROTAN V SEKIRI

išče za sezono 1971 še

sobarice,
servirke,
perzonal za kuhinjo.

Telefonske prijave pod številko Celovec 82 1 29, osebne predstave po dogovoru.

Vsem svojim dobaviteljem, delavcem in prijateljem želi vesele velikonočne praznike

Fa. ŠTEFAN TRAMPUŠ

lesna trgovina — žaga
NONČA VES — DOB pri Pliberku

GOSTILNIČAR

Mihael GABRIEL

ŠT. JANŽ V ROŽU

vam nudi dobro jedačo in pijačo po zmernih cenah

TV tedenski program TV

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 11. 4.: 7.00 Informacije — Gospod je vstal aleluja! (Velikonočne pesmi). — PONEDELJEK, 12. 4.: 7.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — TOREK, 13. 4.: 13.45 Informacije — Športni mozaik — Komorna glasba — Cerkev in svet. — SREDA, 14. 4.: 13.45 Informacije — Iz znanih in manj znanih operet — Za našo knjižno polico. — ČETRTEK, 15. 4.: 13.45 Informacije — Veseli val — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev. — PETEK, 16. 4.: 13.45 Informacije — Našim mladim poslušalcem — Pesem povezuje. — SOBOTA, 17. 4.: 9.00 Rubrika za jugoslovanske delavce, zaposlene v Avstriji — Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 14.00 Od popevk do popevk.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

VELIKA NOČ, 11. aprila: 16.15 Za otroke od 6. leta naprej: Povodni mož Česilko — 16.25 Mali Kuk — 17.40 Za družino: Oaza v puščavi — 18.05 Fantastično potovanje Thora Heyerdahla (1. del) — 18.55 Dolgouščeva družina, lahko noč za najmlajše — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Športni pregled — 20.10 Kristjan v času — 20.15 Mladi baron Neuhaus — 21.45 Čas v sliki — 22.25 Nobena ključavnica ni varna pred njim. Filmska komedija.

VELIKONOČNI PONEDELJEK, 12. aprila: 15.30 Za otroke od 6. leta dalje: Zgodba o maharadži — 15.55 Za otroke od 11. leta dalje: Razmus in potepuh — 17.15 Za družino — 17.45 Fantastična potovanje Thora Heyerdahla (2. del) — 18.35 Dolgouščeva družina, lahko noč za najmlajše — 18.40 Narodna glasba in običaji v Avstriji: Velika noč na Tirolskem — 19.25 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport — 20.15 Nazaj v prihodnost. Utopistični spomini od včeraj do danes — 21.30 Rimska gotika — 22.00 Čas v sliki.

TOREK, 13. aprila: 18.00 Angleščina — 18.20 Dolgouščeva družina, lakho noč za najmlajše — 18.25 Kultura — aktualno — 18.50 Zahodno od Santa Fé: „Novi učitelj" — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Prostor za živali — 21.00 O filmu — 21.50 Čas v sliki.

SREDA, 14. aprila: 10.00 TV v šoli: Kaj lahko postanem? — 10.30 Umetnostna opažnja: Tri umetnosti — 11.00 Program za delavce — 16.30 Za otroke od 6. leta naprej: Potovanje v deželo igrač — 17.10 Za otroke od 11. leta naprej: Mali športni ABC — 17.35 Lassie: „Bojeviti petelin" — 18.00 Francoščina — 18.20 Dolgouščeva družina, lahko noč za najmlajše — 18.25 Avstrija — slika — 18.50 Ena preveč v Tourlezannu: „Skrivnostna slika" — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Reportaža ORF — 21.15 „Krog", družinski film — 22.30 Čas v sliki.

ČETRTEK, 15. aprila: 10.00 TV v šoli: Kaj lahko postanem? — 10.30 Zvok iz človeške roke — 11.00 Francoščina — 11.30 Rimska zgodovina — 12.00 Žrtvovani sin — 18.00 Italijanščina — 18.20 Dolgouščeva družina, lahko noč za najmlajše — 18.25 Šport — 18.50 Pater Brown: „Nebeška puščica" — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Zgodovina apostolov — 21.15 Civilizacija — Kultura Zahoda — 22.05 Čas v sliki.

PETEK, 16. aprila: 10.00 TV v šoli: Computer — 10.30 Cerkev ali garaža — 11.00 Program za delavce: Kandidat — 18.00 Ostani zdrav — 18.20 Dolgouščeva družina, lahko noč za najmlajše — 18.25 Avstrija — slika — 18.50 Cesaričin sel: Zapor v trdnjavi — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Komisar: Sorodnik Lagankesa — 21.15 Časovni potek dogodkov — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Spotoma ob koncu tedna.

SOBOTA, 17. aprila: 16.55 Za otroke od 5. leta naprej: Hišica — 17.20 Za otroke od 6. leta naprej: Pes in mačka — 17.30 Za družino — 18.00 Tedenski magazin — 18.20 Dolgoušceva družina: lahko noč za najmlajše — 18.25 Kultura — aktualno — 18.50 Heinz Conrads v soboto zvečer — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Prof. Sound in pilula. Neverjetna zgodba iznajdbe — 21. 15 Šport — 21.45 Čas v sliki — 22.00 Vrt hudobnega, pustolovski film.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

NEDELJA, 11. 4.: 9.30 Po domače z ansamblom Franca Flereta — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.50 Otroška matineja — 11.45 TV kažipot — 12.00 Tekmovanje srednješolcev o resni glasbi — 18.10 Narobe roka pravice — angleški film — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Humoristična oddaja — 21.50 Športni pregled — 22.20 Poročila.

PONEDELJEK, 12. 4.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 TV v šoli — 10.30 Nemščina — 10.45 Angleščina —11.00 Osnove splošne izobrazbe — 16.10 Francoščina — 17.38 Napoved sporeda — 17.40 Mendo in Slavica — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 OF država v državi — oddaja iz cikla Po poti slovenske državnosti — 19.05 Mladi za mlade — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Dokaz pod zemljo — film iz serije VOS — 21.15 Večer z Mihaelom Strojem — oddaja v barvah — 21.40 Poročila.

TOREK, 13. 4.: 9.35 TV v šoli — 10.40 Ruščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 15.55 TV vrtec — 16.10 Angleščina — 17.45 Tiktak: Umba Kumba in pisana kamela — 18.15 Niso samo rože rdeče: Oblaki so rdeči — 19.05 Sodobno gospodarstvo — 19.30 Starši in otrok — 19.40 Pet minut za boljši jezik — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Suha veja — italijanski film — 22.05 Nokturno: Lirika — 22.25 Poročila.

SREDA, 14. 4.: 8.15 TV v šoli — 14.55 Mednarodni nogometni turnir v Osjeku — 17.45 Pika Nogavička — švedski film — 18.30 Glasbena oddaja — 19.05 Od filma do filma — 19.20 Po sledeh napredka — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Teh naših 50 let: Leto 1945 po osvoboditvi — 21.35 Gilbert Becaud — II. oddaja — 22.25 Poročila.

ČETRTEK, 15. 4.: 9.35 TV v šoli — 10.30 Nemščina — 10.45 Angleščina — 11.00 Francoščina — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 18.00 Glasbena pravljica: Čarobna moč v prodajalni instrumentov — 18.30 Skrivnosti živali — 19.05 Enkrat v tednu — 19.20 Vse življenje v letu dni — serijska oddaja — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Četrtkovi razgledi: Monitor — 21.40 Iljf-Petrov: Zlato tele — nadaljevanka — 22.20 400 let slovenske glasbe: L. M. Škerjanc — 23.00 Poročila.

PETEK, 16. 4.: 9.30 TV v šoli — 11.00 Angleščina — 16.10 Glasbeni pouk — 17.45 Zlati cekin — otroška pesem iz Bologne — I. del — 18.30 Glasbeni dnevnik — 19.00 Mestece Peyton — serijski film — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Skrivnostna soseda — angleški film — 20.30 Izkažimo se — kviz TV Zagreb — 23.30 Poročila.

SOBOTA, 17. 4.: 9.35 TV v šoli (do 11.00) — 16.25 Državno prvenstvo v košarki — 18.00 Obzornik — 18.15 Po domače z ansamblom Borisa Kovačiča — 18.45 Holandski dragulji — serijski film — 19.20 Sprehod skozi čas: Leto 1941 — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Šlager sezone — prenos — 22.05 Nepremagljivi — serijski film — 22.55 TV kažipot — 23.15 Poročila.

Zemljišče

južno-zapadno od Celovca ugodno naprodaj.
1 m² 65.— šil.

Interesenti se lahko oglasijo pri upravi lista NT.

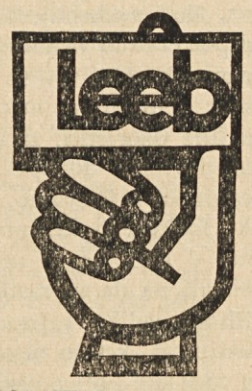

Vse iz ene roke

KOTMARA VES
KÖTTMANNSDORF
tel. 0 42 22—79 11 17

- **BETONSKO PODJETJE**
- **VELETRGOVINA ZA GRADBENI MATERIAL**

WOLFSBERG, tel. 0 43 52—29 91

Lahko si pa ogledate tudi najlepšo razstavo ploščic Avstrije.
Dostavljamo tudi v sobotah.
Informacije dobite v vseh zadevah v Kotmari vesi ali pa v Wolfsbergu.

YTONG
Strokovni trgovec naj bo Vaš svetovalec!
MARMOS
KLAGENFURT, ROSENTALERSTRASSE 49

Dobra sadna drevesca in jagodno grmičevje dobite samo v drevesnici
MARKO POLZER, pd. Lazar
Št. Vid v Podjuni

Vsem cenjenim odjemalcem, znancem in prijateljem želi veselo Veliko noč

Franc Stern

ESSO-črpalka za bencin

ŽELEZNA KAPLA
Telefon 0 42 36 — 305

Vesele velikonočne praznike želi odjemalcem in poslovnim prijateljem

RADIO-, ELEKTRO-PODJETJE IN TRGOVINA

Ernst Luschnig

ŽELEZNA KAPLA

Vsem cenjenim odjemalcem, prijateljem in svojim uslužbencem želi veselo Veliko noč

zidarstvo

FRANC BEGUSCH

BISTRICA V ROŽU 166
Telefon 0 42 28 — 246

OPERACIJA PRI 80 KM NA URO

Pri hitrosti 80 kilometrov na uro je zdravnik operiral mladeniča, ki si je hudo poškodoval grlo. Operacijo je opravil v rešilnem avtomobilu, ki je iz Bedforda drvel proti Londonu. 30-letni zdravnik je fantu prerezal sapnik in mu vstavil posebno cevko za dihanje. Zaradi hitrega posega je pacient preživel in ga zdravijo v londonski bolnišnici.

HOČETE ZIDATI?
Vedno in vsak čas na razpolago odjemalcem
FERLACHER BETONWERK
J. Pagitz, Ferlach — Borovlje
Tel. 0 42 27 /375
(Dostavljamo tudi ob sobotah!)

Načrtovanje in izvedbo gradbenih del izvršita gradbena mojstra

Ing. Johann in Josef Palmisano

GRADBENO PODJETJE ZA VISOKE, NIZKE IN ŽELEZOBETONSKE GRADNJE
ŠT. JAKOB V ROŽU
Telefon 0 42 53 — 250

Vesele velikonočne praznike želi vsem poslovnim prijateljem in znancem

Štefan Gregorič

KOVAŠTVO, VODOVODNE IN CENTRALNE KURJAVE SANITARNE NAPRAVE
GLOBASNICA

Vesele velikonočne praznike želi vsem svojim odjemalcem

Helmut Schwab

- **gradbeni material**
- **deželni pridelki**
- **pesek**
- **gramoz**
- **gorivo**

KÜHNSDORF — SINČA VES
Telefon (0 42 32) 80 08

Vsem svojim članom in vlagateljem želi veselo Veliko noč

HRANILNICA IN POSOJILNICA

ŠMIHEL pri PLIBERKU

VLADA NA SEVERNEM IRSKEM HOČE POMIRITEV

Novi predsednik severnoirske vlade Faulkner je na zborovanju stranke „unionistov" posvaril desničarje, ki zahtevajo radikalnejši boj proti katoličanom, naj nikar ne gredo predaleč. Zagotovil je, da si bo njegova vlada prizadevala, da se na podlagi priznanja enakopravnosti vseh državljanov, protestantov in katoličanov, vzpostavi mir. Nikakor ni v njegovem programu, da bi delal razliko med katoličani in protestanti.

PRED POŽAROM NA BLIŽNJEM VZHODU?

V Jordaniji so se Palestinci spet spopadli z vladnimi četami kralja Huseina. Do spopada je prišlo na področju Salt-Karameaha 20 milj zahodno od Amana, glavnega mesta Jordanije. Palestinci nastopajo kot gverilci. Pri Irbidu naj bi bilo ubitih 200 gverilcev in civilistov, a 400 ranjenih. Vladne čete so aretirale nad 100 Palestincev.

Iz Irbida so se boji razširili do Amana. Značilno je, da je Egipt spet dovolil palestinskemu gibanju, da uporablja radio za svoje oddaje. Te pravice niso imeli že 8 mesecev, to je ves čas, odkar je kazalo, da utegne priti do sporazuma med Arabci in Izraelci s posredovanjem Jarringa, predstavnika Združenih narodov.

BODITE ČLANI IN PODPIRAJTE SLOVENSKI FILMSKI KLUB!

Naš tednik

Izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave 82-6-69. — Telefon uredništva in oglasnega oddelka 84-3-58. Naročnina znaša: mesečno 10.— šil., letno 100.— šil. Za Italijo 3400.— lir, za Nemčijo 24.— DM, za Francijo 30.— ffr., za Belgijo 300.— bfr., za Švico 25.— šfr., za Anglijo 3.— f. sterl., za Jugoslavijo 60.— N. din, za USA in ostale države 7.— dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.